

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 11 maj 1920 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser i syfte att trygga rätt till elektrisk kraft m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Åkerman, Rogberg, Alexanderson, Reuterskiöld, Walles, Berglund, Hansén, Rutqvist*, Lindley, Hederstierna, Rehn*, Carlsson i Karlshamn*, Söderberg, Billqvist och Thore.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 27 februari 1920 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition nr 298, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan omförmälda förslag till

- 1) lag med vissa bestämmelser i syfte att trygga rätt till elektrisk kraft;
- 2) lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 24 maj 1895 angående vad till fast egendom är att hänföra;
- 3) lag om ändrad lydelse av 79, 85, 87, 100, 107, 111, 133 och 168 §§ utsökningslagen;

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 9 saml. 1 avd. 26 häft. (Nr 37.) 1

4) lag om ändrad lydelse av 56—58 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående in-teckning i fast egendom;

5) lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar;

6) lag om ändrad lydelse av 9 kap. 38 § vattenlagen; samt

7) lag om ändrad lydelse av 2 § 14:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Beträffande det närmare innehållet av de ifrågavarande lagförslagen får utskottet hänvisa till den kungl. propositionen jämte de därvid fogade utdragen av protokoll, förda i statsrådet och lagrådet.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft motionerna i första kammaren nr 45 av herrar *Ivar Pettersson* och *Kjellén* samt nr 121 av herr *Elisson*.

I herrar Petterssons och Kjelléns motion hemställas,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för riksdagen av förslag till lag om in-teckning i elektriska distributionsföreningars anläggningar och ledningsnät.

I herr Elissons motion hemställas,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t an-hålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, huruvida änd-ring i nu gällande arrendelag bör vidtagas i syfte att under vissa förut-sättningar föreskriva skyldighet för jordägare att inlösa elektrisk kraft-ledning, som å honom tillhörig fastighet utförts av arrendator för att tillgodose jordbrukets behov av ljus och kraft, samt för riksdagen fram-lägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

I fråga om vad motionärerna till stöd för sina yrkanden anfört, får utskottet hänvisa till motionerna.

Kommitténs uppdrag: Kungl. Maj:t uppdrog den 22 juni 1911 åt en kommitté att, bland annat, utarbeta förslag till tryggande av avnämares rätt till kontraktsenligt åtnjutande av elektrisk kraft.

a) tryggande
av kraft-
kontrakt.

Det kommittén sålunda lämnade uppdraget var närmast föranlett av en skrivelse från riksdagen av den 28 mars 1907, däruti riksdagen anhöll, att Kungl. Maj:t måtte låta föranstalta om utredning, på vilket sätt be-tryggande garantier för kontraktsenligt åtnjutande av elektrisk energi skulle kunna genom lagstiftning eller eljest beredas avnämare av sådan energi, samt, i den mån riksdagens medverkan till lagstiftning i ämnet erfordrades, för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva an-ledning.

På grund av det sålunda erhållna uppdraget har kommittén framlagt förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser i syfte att trygga rätt till elektrisk kraft.

Vidare hade kommittén av Kungl. Maj:t erhållit uppdrag att verkställa utredning, huruvida och på vad sätt priset på elektrisk kraft, som distribueras till allmänheten, kunde av offentlig myndighet regleras samt, därest denna utredning därtill gäve anledning, framlägga förslag i ämnet. b) prisreglering.

Även sist omnämnda spörsmål hade varit föremål för riksdagens prövning. Sålunda hemställde lagutskottet, med anledning av motioner, som väckts vid 1909 års riksdag, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida koncession borde i vidare mån än för det dåvarande vore förhållandet fordras såsom villkor för rätt till distribution av energi, frambragt av vattenkraft, samt huruvida och i vad mån i samband med meddelande av koncession å kraftledningar, avsedda för distribution av elektrisk energi, som frambragts av vattenkraft, visst pris borde bestämmas för den framförda kraftens begagnande och eventuellt även andra villkor uppställas för behörigt tillgodoseende av konsumenternas och det allmännas intressen. Andra kammaren biföll vad utskottet sålunda hemställt, varemot första kammaren avslög såväl utskottets hemställan som ett under debatten i kammaren gjort yrkande om hemställan till Kungl. Maj:t att taga i övervägande, huruvida vid koncession å elektriska kraftledningar visst maximipris borde bestämmas för den framförda kraftens begagnande.

Jämväl vid 1910 års riksdag väcktes motion om utredning, bland annat, rörande reglering av prisen för leverans av elektrisk energi, men stannade kamrarna även vid denna riksdag i olika beslut i frågan.

Som resultat av den av kommittén verkställda utredningen rörande den andra av de till kommittén hänskjutna frågorna har kommitténs majoritet ansett framgå, att, vare sig man toge hänsyn till hittills vunnen erfarenhet eller till den sannolika utvecklingen, inga vägande skäl talade för vidtagande av åtgärder i syfte att genom lag eller koncessionsbestämmelser åstadkomma ett ingripande i eller kontroll av de elektriska kraftdistributionsföretagens ekonomiska förhållanden. Kommitténs ståndpunkt beträffande andra delen av dess uppdrag negativ.

Tre av kommitténs ledamöter hava varit av skiljaktig mening och ansett, att åtgärder böra vidtagas för reglering av kraftprisen; och hava två av dessa ledamöter framlagt förslag till lag innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, avsedd att ersätta den nuvarande lagen i ämnet av den 27 juni 1902. Genom den sålunda föreslagna nya lagen skulle, i olikhet med de tillstånd att framdraga elektriska ledningar, som enligt nu gällande lag meddelas, införas verkligt koncessionsförfarande beträffande elektriska distributionsanläggningar med rätt för staten att

tvångsvis förvärva sådana anläggningar samt att utfärda taxor för mindre förbrukare m. m.

Avgivna
yttranden
över kom-
mitténs be-
tänkande.

Över kommitténs betänkande hava yttranden avgivits av samtliga länsstyrelser, kommerskollegium och vattenfallsstyrelsen samt svenska vattenkraftföreningen, svenska teknologföreningen och svenska elektricitetsverksföreningen. Därjämte har kommerskollegium med sitt utlåtande överlämnat yttranden av handelskamrarna i riket.

Samtliga hörda myndigheter och korporationer hava tillstyrkt kommitténs förslag till lag innefattande vissa bestämmelser i syfte att trygga rätt till elektrisk kraft, därvid dock hemställts om vissa ändringar i lagförslaget.

Däremot hava de hörda myndigheterna intagit olika ståndpunkt beträffande frågan om reglering av prisen på elektrisk kraft; och hava vattenkraftföreningen, teknologföreningen och elektricitetsverksföreningen samt de handelskammare, som yttrat sig i denna fråga, avstyrkt, att staten vidtager några åtgärder i prisreglerande syfte.

Vid ärendets anmälan i statsrådet den 2 augusti 1919 yttrade föredragande departementschefen bland annat:

Departements-
chefen.

Frågan om
pris-
reglering.

»Det synes mig uppenbart, att kommittén icke bedömt förhållandena riktigt, då den ansett en statens reglering av prisen på elektrisk kraft under den närmaste tiden obehörlig. Enär skilda omständigheter, framför allt stenkolsprisets oerhörda stegring, på senare tid framhävt betydelsen av att tillgång till elektrisk kraft säkras allmänheten på billiga villkor, synes redan därav böra följa, att staten beredes möjlighet till full kontroll över elektriska anläggningar och från desamma distribuerad kraft. Denna fråga är emellertid synnerligen svårlöst, och det utkast till ny koncessionslagstiftning, vilket utarbetats av två reservanter inom kommittén, skulle i varje fall kräva åtskillig omarbetning, innan det kunde läggas till grund för proposition i ämnet.

Jag är sålunda icke beredd att nu för Kungl. Maj:ts avgörande föredraga denna del av ärendet, utan bör beredningen därav fortgå. Någon större olägenhet torde icke uppstå genom att avgörandet av denna fråga något uppskjutes. Genom den på senare tid vidtagna betydande utvidgningen av statens kraftnät har staten erhållit ökad möjlighet att genom egen försäljning av kraft reglera priset därå. Dessutom har genom den nya vattenlagens bestämmelser om s. k. bygdekraft behovet av prisreglering särskilt för mindre förbrukare blivit i viss mån tillgodosett. Om, såsom kommittéreservanterna framhållit, det är dessa abonnenter, för vilka det inom den närmaste tiden huvudsakligen kan väntas uppstå behov att reglera kraftprisen genom statens försorg, torde alltså, sedan vattenlagen

numera trätt i kraft, någon större betänklighet icke böra möta att låta lagstiftningen angående en mera allmän reglering av kraftprisen något anstå. För att kunna bedöma, vilket system bör användas, därest prisreglering för abonnenter i allmänhet skall förekomma, kan det även vara önskligt, att under ytterligare någon tid samlas erfarenhet rörande kraftdistributions utveckling i vårt land.

Även om bestämmelser rörande reglering av prisen på elektrisk kraft icke nu införas, torde det dock vara lämpligt att, i enlighet med vad reservanterna föreslagit, distributionsföretag, särskilt sådana vilka bedriva en rörelse av betydelse för en större allmänhet och av monopolartad karaktär, åläggas att till kommerskollegium, till vilket ämbetsverk den elektriska inspektionen är förlagd, ingiva statistiska uppgifter, som på ett överskådligt sätt utvisa det ekonomiska resultatet av verksamheten och som i sina huvuddrag kunna offentliggöras. En liknande anordning tillämpas i fråga om enskilda järnvägar. Man skulle härigenom erhålla ytterligare material för avgörande av frågan om reglering av kraftprisen och kunna bedöma, i vad mån de olika distributionsföretagen möjligen taga oskäligen kraftpris, samt om till följd härav åtgärder från statens sida äro av nöden. Erforderliga bestämmelser om skyldighet för distributionsföretag att avlämna sådan statistik torde kunna meddelas på administrativ väg.

Stadganden om skyldighet för elektriska distributionsföretag att till statsmyndighet ingiva statistiska uppgifter och om rätt för tjänstemän hos myndigheten att taga del av företagets räkenskaper finnas exempelvis i lagar uti Amerikas förenta stater, England och Frankrike. I nämnda länder är jämväl föreskrivet, att distributionsföretagen äro pliktiga att offentliggöra eller hålla tillgängliga för allmänheten åtskilliga upplysningar angående företagets ekonomiska ställning och av desamma tillämpade taxor m. m. Ett dylikt bekantgörande av vissa uppgifter rörande distributionsföretag har ansetts vara ett i åtskilliga fall ganska verksamt medel mot oskäligen kraftpris.

Jag övergår nu till frågan, huruvida de av kommittén framlagda förslagen nu böra bliva lag eller om de tilläventyrs böra anstå, till dess frågan om reglering av kraftprisen kan upptagas till avgörande. Det kunde synas olämpligt att nu införa en lagstiftning, som törhända inom en ej alltför avlägsen framtid bleve överflödigt genom införandet av ett koncessionssystem beträffande all kraftdistribution, eller som i allt fall i samband med införandet därav skulle behöva undergå en omfattande revision.

Emellertid torde starka praktiska behov påkalla ett genomförande snarast möjligt av lagbestämmelser i ämnet, liksom också frågan härom

Att frågan om prisreglering ännu ej är slututredd behöver ej föränleda uppskov med införandet av genomkommitténs lagförslag.

i viss mån är oberoende av spörsmålet av en allmän reglering av kraftprisen och om en mera genomförd koncessionslagstiftning på detta område.

Praktiskt behov av dylika stadganden.

Den allt vidsträcktare användning den elektriska kraften under senare tid erhållit gör det till en angelägenhet av vikt, att abonnenternas rättsförhållande till kraftdistributörerna på ett betryggande sätt regleras samt att ökad möjlighet beredes att belåna distributionsledningarna. Den praktiska vidden av denna fråga belyses därav, att, enligt av kommerskollegii elektriska inspektion lämnad upplysning, av andra än staten utförda elektriska distributionsanläggningar numera representera ett värde, som med säkerhet överstiger 100 miljoner kronor. Den genom kommitténs förslag i utsikt ställda beläningsmöjligheten har väckt livlig tillfredsställelse bland målsmännen för den elektriska industrin. Särskilt lär denna fråga vara av betydelse för landsbygdens elektrifiering. De talrika föreningar, vilka nu bildas på landsbygden för att från större transformatorstationer eller huvudledningar framdraga förgreningsledningarna till de olika gårdarna, hava ofta svårt att skaffa säkerhet för de lån, som för ändamålet erfordras. Enligt uppgift skulle det för sådana föreningar vara en stor besvikelse, om den möjlighet att finansiera deras företag, som kommittéförslaget innebär, skulle undanskjutas till en ovisst framtid.

Det intresse, som riksdagen redan genom sin förut berörda skrivelse av år 1907 ådagalagt för behovet att trygga avnämares rätt till kontraktens enligt åtnjutande av elektrisk kraft, har också senare vid upprepade tillfällen dokumenterats. När sålunda vid 1916 års riksdag en motion väckts om bland annat sådan lagändring, att utfästelse om leverans av elektrisk energi skulle kunna bli föremål för in-teckning, blev denna motion visserligen av lagutskottet avstyrkt, men med den motivering, att det av elektriska kraftkommittén avgivna betänkandet då var remitterat till vederbörande myndigheter för yttrande, och att utskottet icke kunde tillråda, att riksdagen i detta ärendets läge för sin del antog lagförslag i den riktning, motionären förordat. Samtidigt gav utskottet uttryck åt sin förhoppning att, därest resultatet av kommitténs lagstiftningsarbete i dess helhet icke kunde framläggas redan för 1917 års riksdag, Kungl. Maj:t måtte, om sådant finnes möjligt, till särskild omprövning för riksdagen framlägga lagförslag rörande in-teckning för rätt till elektrisk kraft.

Sedermera har riksdagen med anledning av en vid 1917 års riksdag väckt motion i skrivelse den 15 juni 1917, n:r 363, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen snarast möjligt framlägga lagförslag rörande in-teckning för rätt till elektrisk kraft. I lagutskottets av riksdagen åberopade och godkända utlåtande i ämnet framhöll utskottet,

bland annat, att önskemålet om inteckningsskydd åt avtal om leverans för viss fastighets behov av elektrisk kraft redan länge varit föremål för riksdagens livliga anslutning, samt att med den utsträckning, vari den elektriska kraften i våra dagar komme till användning, och med den ytterligare utveckling, som på förevarande område uppenbarligen förestode, det vore synnerligen angeläget, att frågan snarast möjligt vunno sin lösning, så att det nuvarande osäkerhetstillståndet upphörde.

Om det följaktligen ur flera synpunkter är önskvärt, att kommitténs förslag snarast möjligt förverkligas, gäller det emellertid att tillse, huruvida härigenom en blivande mera allmän lagstiftning, eventuellt grundad på koncession, skulle föregripas eller försvåras. Så torde icke bliva förhållandet. De nu ifrågasatta bestämmelserna beröra nämligen icke förhållandet mellan det allmänna och den enskilde, utan innefatta endast en reglering av vissa privaträttsliga frågor i syfte dels att trygga de enskilda abonnenternas rätt att erhålla elektrisk kraft från viss anläggning, dels att bereda de elektriska anläggningarnas ägare ökad möjlighet att i kredit syfte tillgodogöra sig anläggningarna, dels slutligen att åvägabringa klarhet beträffande vissa allmänna frågor i avseende å rättsförhållandet mellan abonnenterna och företagen. Det torde här förhålla sig på samma sätt som vid den nya lagstiftningen på vattenrättens område, vid vars behandling i statsrådet jag på sin tid framhöll, att densamma endast syntes äga ett yttre samband med frågan om prisreglering vid distribution av elektrisk kraft, samt att lagstiftarens rätt att oberoende av vattenrättslagstiftningens innehåll underkasta den salubjudna kraften prisreglering vore obestriddig.

Lagstiftningen föregriper ej ett eventuellt koncessions-system.

Då det sålunda synes mig lämpligt att oberoende av frågan om koncessionslagstiftning och reglering av kraftprisen nu upptaga till behandling det av kommittén framlagda lagförslaget, anhåller jag att få i korthet angiva min ställning till frågan, huruvida detta förslag innefattar en i och för sig riktig lösning av de däri berörda frågorna eller om tilläventyrs från praktiskt juridisk synpunkt någon annan lösning vore att föredraga. Jag vill därvid begränsa mig till frågorna om tryggande av abonnents rätt att erhålla elektrisk kraft och om beredande av ökad möjlighet att i kredit syfte utnyttja elektrisk anläggning.

Allmän motivering till lagförslagen.

Den väg, på vilken kommittén sökt tillgodose förevarande tvenne behov, innefattar en anknytning till fastighetsinteckningsinstitutet, i det att kreditgivare och avnämare hänvisas till att för tryggande av sin penningfordran respektive sin rätt att erhålla elektrisk kraft söka inteckning i den fastighet, varå stationen är belägen. Det nya i kommitténs förslag

är dels att möjlighet beredes att i fastighet vinna inteckning för rätt till elektrisk kraft, dels att understationer och ledningar skola kunna genom ett särskilt registreringsförfarande hänföras såsom tillbehör till viss huvudstation och sålunda under vissa förutsättningar häfta för inteckningar i den fastighet, varå denna är belägen.

Det är nu påtagligt, att man genom en dylik anknytning till inteckning i fastighet icke kan fullt ut tillgodose de båda intressen, som här äro i fråga. Om nämligen stationen är belägen å annans mark, är möjligheten till inteckning, sådan kommittén avsett, utesluten, och även om stationen själv tillhör markägaren och sålunda kan intecknas, så utgör det enligt kommitténs förslag en förutsättning för ledningars och understationers hänförande till stationen i egenskap av tillbehör, att äganderätten är förenad i en hand. Med avseende å behovet att här skapa ett kreditobjekt synes visserligen denna erinran äga allenast ringa betydelse, i det att den, som har behov att på denna väg vinna kredit, också rimligen bör tillse, att han hos sig förenar äganderätten till stationen och till understationer och ledningar. Däremot synes beförda erinran äga en viss betydelse, när det gäller att undersöka, i vad mån förslaget tillgodoser abonnenternas intresse att vinna reell säkerhet för sin rätt att erhålla elektrisk kraft. Sådan säkerhet bereder förslaget icke, därest leverantören icke är ägare av såväl stationen som ledningarna. Genom att anordna äganderättsförhållandena på annat sätt än sålunda förutsatts, kan leverantören hindra avnämaren att erhålla den realsäkerhet för leveransens fullgörande, som lagstiftningen haft till ändamål att bereda.

Det torde emellertid icke vara möjligt att undgå dessa nackdelar utan att framkalla olägenheter av vida allvarligare art.

Ville man undvika varje anknytning till det nuvarande systemet för inteckning i fastighet, nödgades man tillskapa ett nytt slag av in-teckningsbara rättsobjekt och anordna en form av inteckning, närmast sidoordnad med förlagsinteckning, i elektrisk station med dess tillbehör. Inteckningar i den fastighet, varå stationen är belägen, skulle då icke häfta vid stationen, liksom de till stationen hörande ledningar och understationer skulle svara för i stationen, men icke för i vederbörande fastighet intecknad gäld. Ett dylikt system skulle emellertid icke vara tillfredsställande. En kraftdistributör skulle, lika väl om stationen är lös egendom som om den är av fastighets natur, kunna till abonnenternas förfång så ordna äganderättsförhållandena, att stationer och ledningar komme att tillhöra skilda personer. Någon egentlig vinst skulle i praktiken knappast uppstå, därest sådan lagandring vidtoges, att inskrivning kunde erhållas i station, som är lös egendom. Enligt uppgift lär nämligen i vårt land icke

finnas någon kraftstation, som icke är fast egendom eller tillhör till vattenfallsrätt. Vad angår understationer kunna de ju, såsom kommittén framhållit, förläggas på en fastighet, som tillhör stationens ägare. Än lättare skulle sistberörda anordning kunna genomföras, om, såsom jag tänker föreslå, möjlighet beredes att exproprieras mark för uppförande av elektriska stationer.

Ikke heller med hänsyn till behovet att i kreditändamål utnyttja stationens ekonomiska värde skulle ett system av antytt slag vara att förorda. För den å en viss fastighet belägna stationen skulle det nämligen — under förutsättning att såsom vanligen tyckes vara fallet stationens ägare jämväl är ägare till fastigheten — bliva omöjligt att i samma grad som för närvarande kan ske utnyttja fastighetens kreditvärde, detta särskilt under den ömtåliga byggnadstiden. Innan stationen är färdigbyggd, skulle det nämligen efter all sannolikhet möta svårigheter att vinna kredit mot inteckningar i densamma. Inteckningarna i fastigheten åter bleve vida mindre begärliga än för närvarande, därest de icke häftade vid den under byggnad varande stationen.

Om sålunda det praktiska behovet synes påkalla, att inteckningarna i den fastighet, varå huvudstationen är belägen, även må omfatta stationen, återstår att överväga, huruvida icke till äventyrs den lämpligaste utvägen vore att föreskriva, att alla till viss station hörande ledningar och understationer vore att betrakta såsom tillhör till den fastighet, varå huvudstationen är belägen. Det vore sålunda fråga om att här genomföra en anordning motsvarande den, som är gällande för järnvägar. Som bekant föreskrives i förordningen den 15 oktober 1880, innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, inteckning och utmätning av järnväg m. m., att enskild järnväg i hela sin utsträckning med därtill hörande mark samt verkstäder och andra byggnader anses såsom en enda sammanhörande fast egendom, samt att såsom tillhörigheter till denna fasta egendom anses järnvägsägarens för järnvägens drift anskaffade, under hans värjo varande eller för trafik å annan i förbindelse med järnvägen stående bana använda lokomotiv, vagnar, inventarier och förråd. I lag skulle då i överensstämmelse härmed föreskrivas, att, i den mån koncession meddelats för viss elektrisk station med därtill hörande ledningar och understationer, dessa vore att i och med sitt utförande betrakta såsom tillhör till huvudstationen. Vederbörande företagare skulle därigenom tvingas att själv förskaffa sig äganderätten såväl till den fastighet, varå huvudstationen vore belägen, som till de koncessionerade ledningarna och understationerna.

Härigenom skulle man undgå hela det av kommittén föreslagna, onackligen något betungande registreringsystemet. Likaså skulle härigenom

frågan om tvångsförvaltning av elektrisk anläggning i händelse av innehavarens obestånd onekligen kunna lösas på ett för abonnenterna fullt tillfredsställande sätt. En regel av antydd art skulle emellertid möta allvarliga invändningar. Först är nämligen att märka, att det ofta visat sig vara ett praktiskt intresse, att understationer och delar av det till huvudstationen hörande ledningsnätet kunna ägas av andra än huvudstationens ägare. Därjämte må erinras, att införande av ett koncessionssystem för elektriska distributionsanläggningar i enlighet med det, som nu tillämpas beträffande järnvägar, i vårt land i någon mån skulle försvåras därav, att den elektriska kraften ofta hämtas från långt avlägsna vattenkraftstationer, samt att ett elektriskt distributionsnät sällan utgör någon från andra sådana nät så bestämt avgränsad enhet som en järnväg i förhållande till en annan dylik. Utan registrering — vare sig hos Kungl. Maj:t eller annan myndighet — lär man knappast heller, åtminstone för såvitt det gäller belåning av ledningsnät, kunna anordna ett fullt betryggande samband mellan ledningar och stationer. Slutligen synes det med avseende å förhållandet till redan bestående anläggningar möta avgörande svårigheter att nu genomföra det antydda systemet. Så som förhållandena nu äro ordnade, äro nämligen åtskilliga understationer tillbehör icke till vederbörande huvudstation utan till den fastighet, varå de äro belägna. Inteckningar i sistnämnda fastighet gälla sålunda även i understationen och kunna icke utan ett särskilt relaxationsförfarande undantagas från att gälla densamma. Överhuvud taget skulle det beträffande nu förefintliga anläggningar endast efter särskild prövning kunna ifrågakomma att fastslå anläggningens med därtill hörande understationers karaktär av en enhet. Men det är just en sådan prövning, som enligt kommitténs förslag skall föregå registreringen.»

Över det till lagrådet remitterade förslaget, som — med vissa inom justitiedepartementet verkställda översarbetningar — i huvudsak anslöt sig till kommitténs förslag, yttrade lagrådets flesta ledamöter, i vad rörde förslaget i dess helhet, följande:

Lagrådet.

»De tekniska framstegen skapa ej sällan nybildningar inom det ekonomiska livet, för vilka rättens hävdvunna former icke fullt passa. Den osäkerhet, som framkallas härigenom, kan försvåra och fördyra nödig kapitalanskaffning, och bristen på anpassning till de laga formerna lägger hinder i vägen för att i önskvärd omfattning tillgodose berättigade intressen, som anknyta sig till de nya företeelserna. Det kan därför befinnas nödvändigt att lagstifta, innan fullt lämpliga anordningar blivit funna, och sålunda godtaga försöksåtgärder trots deras brister och i för-

hoppning, att erfarenheten skall visa vägen till nödiga förbättringar och utbyggnader av lagstiftningen.

Ur dessa synpunkter torde det föreliggande lagförslaget böra bedömas. Det är från många håll vitsordat, att lagstiftning kräves för att underlätta finansiering av starkströmsanläggningarna, vilkas vikt för landets näringsliv är högt skattad, och även för att tillvarata abonenternas understundom synnerligen betydelsefulla intressen. Å andra sidan är det påtagligt, att förslaget är behäftat med stora svagheter, delvis förklarliga genom de svårigheter ämnet erbjuder. Oaktat dessa brister torde emellertid med hänsyn till det nämnda behovet icke böra avstyrkas, att förslaget lägges till grund för lagstiftning i ämnet. För detta ändamål kräves emellertid en väsentlig överarbetning av förslaget.»

På grund av från lagrådet mot förslagets särskilda bestämmelser framställda anmärkningar har detsamma i väsentliga delar inom justitiedepartementet omarbetats. Det nu för riksdagen framlagda förslaget innehåller i huvudsak följande:

Lagen är tillämplig allenast på s. k. starkströmsanläggningar. Ledning eller understation, som tillhör ägaren av den fastighet, å vilken finnes elektrisk station, skall kunna genom registrering å den fastighet, varå den elektriska stationen (huvudstationen) är belägen, sammanföras till en rättslig enhet med sistnämnda fastighet (huvudstationsfastigheten). Med station förstås generator-, transformator-, omformare-, ackumulator- och kopplingsstation; såsom station anses jämväl stolpe, försedd med anordning för transformering av elektrisk kraft.

Registreringens verkan är, att ledningen eller understationen därigenom anses höra till den fastighet, varå huvudstationen är belägen. Ledningen och understationen komma således genom registreringen att ej längre höra till den fastighet, varå de äro belägna, utan bliva tillbehör till huvudstationsfastigheten. Härigenom åstadkommes, dels att sistnämnda fastighet på grund av sitt sålunda ökade värde kan i väsentligt högre grad än eljest skulle vara förhållandet av anläggningens ägare användas såsom kreditobjekt, dels att även avnämarna av den elektriska kraften, vilka enligt förslaget under viss förutsättning kunna få sin rätt till elektrisk kraft intecknad, genom denna inteckning erhålla ökad trygghet. Enligt förslaget kan sålunda exempelvis en elektrisk distributionsförening genom registrering av sina elektriska anläggningar å en föreningen tillhörig, å dess mark belägen transformatorstation få sina belåningsmöjligheter betydligt ökade. Genom registreringen vinnes också den beaktansvärda fördelen, att vid utnämning eller konkurs huvudstationsfastigheten och ledningar, respektive understationer, icke komma att

*Förslagets
huvudsakliga
innehåll.*

säljas var för sig med därav åtföljande våda för kraftleveransens orubbade fortgång. Hör understation till fastighet, som är besvärad av in-teckning, är i in-teckningshavarens intresse föreskrivet, att understationen ej må registreras, utan att in-teckningshavaren samtyckt till åtgärden. Något motsvarande stadgande finnes ej med avseende å lednings registrering. Enligt vad utredningen giver vid handen, har nämligen en sådan ledning, varom här är fråga, ett så relativt ringa värde, att man, med hänsyn till den omgång och de svårigheter, det alltid måste medföra att från samtliga in-teckningshavare erhålla medgivande till registrering, icke velat för detta fall i in-teckningshavarens intresse uppställa en motsvarande regel till den i fråga om understation givna. Registreringsmyndighet är för hela riket kommerskollegium.

Såsom ovan nämnts, avser förslaget att bereda den, som fått rätt till kraft åt sig upplåten; möjlighet att till säkerhet för denna rätt erhålla in-teckning i huvudstationsfastigheten jämte därå registrerade ledningar och understationer. Förutsättningen härför är, att rätten till elektrisk kraft upplåtits genom skriftlig handling och att ägaren av huvudstationsfastigheten lämnat skriftligt och av vittnen styrkt medgivande till att in-teckning får ske. Genom detta stadgande har, praktiskt taget, från in-teckningsrätt uteslutits alla mindre abonnenter, i det att in-teckning i regel torde komma att medgivas allenast de större abonnenterna såsom kommuner och industriella anläggningar. De för in-teckning av rätt till elektrisk kraft meddelade bestämmelserna ansluta sig i huvudsak till de regler, som för närvarande gälla med avseende å in-teckning för nyttjanderätt. Överlåtes fastighet, varifrån upplåtits rätt till elektrisk kraft, gäller emellertid avtalet även utan in-teckning mot nye ägaren, om det är skriftligen upprättat. Är avtalet blott muntligt, går abonnenten genom överlåtelsen sin rätt förlustig, såvida ej vid överlåtelsen skett förbehåll om rättens bestånd. Även i fråga om försäljning å exekutiv auktion gäller, att rätten går förlorad, såvida försäljningen ej sker med förbehåll om rättens bestånd.

Beträffande det fall, att från elektrisk anläggning upplåtits kraft till flera, och kraften ej räcker för alla, stadgades i det till lagrådet remitterade förslaget, att tidigare upplåtelse skulle medföra företräde till erhållande av kraft framför senare upplåtelse. Mot denna bestämmelse anmärktes inom lagrådet, att den komme att stå i bestämd strid med det förfaringsätt, som i dylika fall hittills tillämpats. Att döma av tillgängliga upplysningar hade nämligen allmänt vid kraftbrist praktiserats ett slags ransonering av kraften, därvid, enligt vad antagas finge, man i huvudsak sökt ordna så, att minskningen i krafttillgång inträtt för varje abonnent vid den tid, då behovet därav varit för honom minst trängande, utan att

hänsyn tagits till tiden för de olika upplåtelseerna. Att nämnda förfarings-sätt ock stode i överensstämmelse med den bland producenter och konsumenter av kraft rådande rättsuppfattningen syntes vara sannolikt. I 9 kap. 41 § vattenlagen inginge en bestämmelse, som vilade på en likartad uppfattning. Även från teoretisk synpunkt torde en lösning av frågan i sådan riktning framstå såsom mera naturlig än den i förslaget framställda. Det föreslagna stadgandet syntes ock vålla mycket stora olägenheter vid övergången till lagens tillämpning. Stadgandet torde, såsom nyss framhållits, icke stå i överensstämmelse med den för närvarande gällande rättsuppfattningen och skulle för dem, som vid lagens ikraftträdande redan vore innehavare av rätt till elektrisk kraft, innebära en ändring, i vissa fall en försämring, i deras rätt. Enligt vanliga regler skulle därför åt stadgandet icke givas tillbakaverkande kraft. Därav skulle emellertid följa att, då kraftbrist uppstode, olika system måste användas för äldre och för yngre rättigheter, ett resultat som väl måste anses föga tillfredsställande och i praktiken säkerligen skulle medföra betydande svårigheter. En eljest erforderlig övergångsbestämmelse, varigenom stadgandet erhöle retroaktiv verkan, skulle icke väl låta sig förenas med allmänna rättsgrundsatser. Lagrådets pluralitet hemställde därför, att berörda fråga måtte lämnas utanför ifrågavarande lagstiftning, och denna hemställan har i det nu för riksdagen framlagda förslaget beaktats. För det fall att rätt till elektrisk kraft upplåtits till flera ha emellertid, då fråga är om försäljning å exekutiv auktion, bestämmelser givits. Det föreskrives sålunda i förslaget, att i dylikt fall den upplåtelse, som först skedde, har företräde samt att, om flera upplåtelse skett samma dag, de äga lika rätt. Äro rättigheterna intecknade, äger den rätt företräde, därför inteckning först söktes; äro inteckningarna sökta samma dag, äger den rätt, som först uppläts företräde, dock att rättigheterna, om de äro upplåtna samma dag, äga lika rätt.

Om elektrisk anläggnings ägare underlåter att fullgöra honom åliggande skyldighet att tillhandahålla elektrisk kraft, kan överexekutor, där så åskas, förelägga ägaren vid vite att fullgöra skyldigheten. Är anledning antaga, att skyldighetens fullgörande icke kan omedelbart ernås genom vites föreläggande samt underlåtenheten att tillhandahålla kraft finnes kunna medföra betydande skada eller olägenhet, äger överexekutor på ansökan förordna om särskild förvaltning av anläggning, som utgör fast egendom.

Såsom av den här ovan lämnade redogörelsen framgår, hava de önskemål, som i förevarande fråga av riksdagen uttalats, i första hand avsett, att den blivande lagstiftningen i ämnet måtte bereda rätt för avnämne

Utskottet.

till elektrisk kraft att erhålla in-teckning till säkerhet för avtal om leverans av sådan kraft. Det har redan av utskottet påpekats, att, då lagen såsom villkor för in-teckning av rätt till elektrisk kraft uppställer med-givande av ägaren till huvudstationsfastigheten, detta praktiskt taget torde komma att från in-teckningsrätt utesluta de mindre abonnenterna. Man har emellertid — och, enligt utskottets mening, med rätta — av flera skäl ansett sig icke kunna frångå fordran på dylikt med-givande. Beträffande dessa skäl tillåter sig utskottet hänvisa till vad kommittén i detta av-seende anfört (sid. 128—130). I det till lagrådet remitterade förslaget hade till skyddande av de mindre abonnenternas rätt i stället föreslagits, ej blott att vid frivillig över-låtelse av fastighet med tillhörande station, var-ifrån rätt till elektrisk kraft skriftligen upplåtits, rättigheten skulle utan särskilt förbehåll vara gällande mot nye ägaren, utan även, att då vid fastighets försäljning å exekutiv auktion i borgenärsför-teckningen uppta-gits rätt att erhålla elektrisk kraft, sådan rättighet skulle förbliva gällande vare sig försäljning skett med eller utan förbehåll om rättighetens bestånd. Därest försäljningen ägt rum utan sådant förbehåll, skulle emellertid in-roparen, om han funne priset å den elektriska kraften för lågt eller vill-koren för dess tillhandahållande eljest ofördelaktiga, och överenskommelse om ändring i villkoren icke kunde träffas med rättighetens innehavare, äga påfordra, att villkoren för kraftens tillhandahållande fastställdes av kommerskollegium. Mot förslaget, att vid exekutiv auktion rätt till elekt-risk kraft skulle kunna bliva gällande, även om den fastighet, varifrån kraften skall tillhandahållas, blivit försäld utan förbehåll om rättighetens bestånd, framställdes av lagrådet starka betänkligheter. Enligt lagrådets uppfattning måste förslaget i denna punkt anses icke blott stå i strid mot viktiga rättsgrundsatser utan jämväl motverka ett av ifrågavarande lag-stiftnings huvudsyften, nämligen att underlätta kapitalanskaffning och där-igenom främja utvecklingen av de elektriska kraftanläggningarna. (Se kungl. prop. sid. 112—114.) Med anledning av lagrådets anmärkningar har sistberörda stadgande ej upptagits i den kungl. propositionen.

Om det således ej varit möjligt att i så hög grad, som önskligt vore, tillgodose de mindre abonnenternas behov av rättsskydd, är dock att märka, att de i allt fall genom ifrågavarande lagstiftning beretts ej oväsentliga fördelar. Är avtalet om rätt till elektrisk kraft skriftligen upprättat, är det sålunda utan särskilt förbehåll gällande mot ny ägare, till vilken fastigheten genom frivillig över-låtelse övergått. Avnämaren har vidare möjlighet att, om anläggningens ägare ej fullgör sina skyldigheter med avseende på kraftens tillhandahållande, under de här ovan angivna för-utsättningarna få anläggningen under tvångsförvaltning. Det bör slut-

ligen framhållas, att, även om de mindre abonnenterna i regel ej komma att erhålla inteckningsmedgivande, numera på många håll genomförts sammanslutningar av mindre abonnenter till ekonomiska föreningar, vilka för sina medlemmars räkning ställa sig såsom köpare av kraft från kraftstationen och därefter, ofta med anlåtande av egna transformatorstationer, ombesörja distribueringen av kraft till medlemmarna. Då dessa föreningar givetvis efter den nya lagstiftningen skola komma i tillfälle att erhålla inteckning för betingad rätt till elektrisk kraft, blir olägenheten av, att de mindre abonnenterna var för sig ej kunna komma i åtnjutande av sådan rätt, uppenbarligen mindre. Erinras må ock att, såsom föredragande departementschefen framhåller, behovet av skydd för mindre abonnenter gentemot enskilda kraftstationsanläggningar under senare tid i viss mån blivit mindre trängande, nämligen dels på grund av den redan gjorda eller för den närmaste framtiden planerade betydande utsträckningen av statens kraftnät, dels med hänsyn till den nya vattenlagens bestämmelser om bygdekraft. Utskottet är också ense med departementschefen därom, att det slutliga tillgodoseendet av de mindre abonnenternas intresse gentemot enskilda kraftföretag, om sådant visar sig erforderligt, kan ske genom en blivande mera allmän lagstiftning, och att genomförandet av en sådan lagstiftning icke försvåras genom förevarande lag, vars bestämmelser tvärtom till största delen torde bliva behövliga även efter genomförande av en dylik lagstiftning.

Det framgår av vad sålunda anförts, att den betydelsefullaste delen av ifrågavarande lagförslag utgöres av de bestämmelser, som åsyfta att genom möjlighet till registrering av ledningar och understationer öka belåningsmöjligheterna för vissa elektriska anläggningar. Det torde vara otvivelaktigt, att ett starkt behov förefinnes att underlätta finansieringen av starkströmsanläggningar, och det är därför enligt utskottets mening av vikt, att lagstiftningen söker i görligaste mån bidra till att detta behov må bliva tillgodosett. Ehuru förevarande förslag är och på grund av de svårigheter, som med detsamma varit förenade, måste vara behäftat med brister i åtskilliga hänseenden, anser emellertid utskottet, med hänsyn till de stora praktiska intressen i fråga om vårt lands elektrifiering och utbyggandet av våra vattenfall, som förslaget avser att främja, att detsamma, efter de omarbetningar det på grund av lagrådets anmärkningar undergått, är av beskaffenhet att böra läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Vid granskning av lagförslaget olika bestämmelser har utskottet emellertid föranlåtits till nedannämnda ändringsförslag.

Förslaget till lag med vissa bestämmelser i syfte att trygga rätt till elektrisk kraft.

Lagens rubrik.

Det framgår av vad utskottet här ovan anfört, att den betydelsefullaste delen av ifrågavarande lagförslag utgöres av de bestämmelser, som åsyfta att genom möjlighet till registrering av ledningar och understationer å huvudstationsfastigheten öka belåningsmöjligheterna för denna, och att de bestämmelser, som avse att trygga avnämarnas rätt till elektrisk kraft, av olika anledningar ej kunnat bliva av lika stor betydelse som de nyss nämnda. Det synes vid sådant förhållande lämpligt, att lagens rubrik erhåller en avfattning, som inbegriper ej blott sistnämnda bestämmelser utan även de viktiga stadgandena angående registrering. Utskottet föreslår därför, att rubriken måtte erhålla följande lydelse: »Lag med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.» I anledning härav måste den i förslaget till lag om ändrad lydelse av 9 kap. 38 § vattenlagen förekommande hänvisningen till nu ifrågavarande lag undergå en motsvarande ändring.

2 och 3 §§.

I det till lagrådet remitterade förslaget fanns ingen som helst bestämmelse åsyftande, att genom registrering av ledning eller understation rätten att nyttja den mark, som utgör underlag för ledningen eller understationen, skulle komma att inbegripas i registreringen. Lagrådet framhöll, att frånvaron av en dylik bestämmelse måste anses såsom en väsentlig svaghet i det föreslagna systemet. Två av lagrådets ledamöter ansågo emellertid, att ett verkligt avhjälpande av dessa bristfälligheter skulle kräva anordningar av så tyngande beskaffenhet, att de knappast kunde ifrågasättas.

Av lagrådets övriga ledamöter har den ene, vad särskilt rätten till mark angår, ifrågasatt en fakultativ registrering av denna rätt, därvid han funnit saken kunna ordnas på följande sätt. Ville sökande, att jämväl rätt till mark för ledningar och understationer, om vilkas registrering vore fråga, skulle registreras såsom tillbehör till huvudstationen, borde han inför registreringsmyndigheten visa, att han genom expropriation av nyttjanderätt eller upplåtelse av servitutsrätt till förmån för huvudstationsfastigheten förvärvat rätt till marken med företräde framför annan rätt, som kunde intecknas i de berörda fastigheterna. Rättens varaktighet torde åtminstone böra vara lika lång som koncessionstiden för respektive ledningar. I fråga om sökandens egna fastigheter skulle i de fall, där saken ej kunde ordnas i form av upplåtelse av servitut, en dylik rätt konstitueras genom registreringen, i vilket fall därjämte ett särskilt förfarande för bestämmande av ersättning måste införas, huvudsakligen efter förebild av expropriationslagens bestämmelser om expropriation för elektriska svagströmsledningar.

Slutligen har en ledamot yttrat, att han i förevarande avseende ansåge något vara att vinna genom bestämmelser i den riktning, att där kraftverksägaren förvärvat nyttjanderätt till tomter för ledningar och understationer genom skriftliga kontrakt, han borde genom ingivande av dessa kontrakt till registreringsmyndigheten få dessa inbegripna under registreringen med den rätt de medförde, långvarig eller kortvarig; han behövde därvid naturligtvis icke ingiva andra än dem, han själv ansåge särskilt viktiga eller hans långgivare eventuellt påfordrade.

I viss anslutning till de synpunkter, som framställts av sistnämnda ledamot, har av föredragande departementschefen i det föreliggande förslagens 2 § tredje stycket införts den bestämmelsen, att genom registrering av ledning eller understation skall jämväl den huvudstationens ägare tillkommande rätt att hava ledningen framdragen eller understationen förlagd å därtill använd, huvudstationens ägare ej tillhörig mark anses bliva tillbehör till den fastighet, å vilken huvudstationen är belägen.

I fråga om nämnda anordning yttrar departementschefen följande:

»Det är visserligen uppenbart, att ett dylikt system icke är i allo betryggande. De anordningar, som erfordrades för att vinna full trygghet, skulle emellertid, såsom tvenne av lagrådets ledamöter anfört, vara så betungande både för den enskilde och för registreringsmyndigheten, att de knappast kunna ifrågasättas. Ej heller synes det mig lämpligt att lämna den av lagrådet anmärkta bristen på stadgande angående registrering av rätten till marken utan rättelse. Det synes önskvärt, att lagstiftningen, så långt praktiskt kan ske, åvägabrin-

gar ett sammanhang mellan rätten till ledningarne eller understationerna och rätten att hava dessa framdragna över eller förlagda å viss mark. Genom den ifrågavarande bestämmelsen synes bland annat det praktiskt betydelsefulla ändamålet vinnas, att vid exekutiv försäljning av huvudstationen med registrerade ledningar och understationer rätten till marken icke bibehålles hos den förra ägaren utan — med den verkan som i varje särskilt fall kan förefinnas — övergår till den nye ägaren genom inropet.»

Till vad departementschefen sålunda anfört finner sig utskottet böra ansluta sig, och har fördenskull ingen anmärkning emot den föreslagna bestämmelsen i 2 § tredje stycket. Utskottet vill emellertid därvid erinra, att bestämmelsen endast reglerar det fall, att huvudstationens ägare ej äger den mark, å vilken de registrerade ledningarna eller understationen äro belägna, utan allenast har nyttjanderätt eller servitutsrätt till marken. Någon bestämmelse har däremot ej träffats för det fall, att ägaren av huvudstationsfastigheten tillika äger den eller de fastigheter, varå ledningen är framdragen eller understationen förlagd. Om i detta fall ledningen eller understationen registrerats å huvudstationen samt ägaren av sistnämnda fastighet sedermera avhänder sig den fastighet, å vilken anläggningen är belägen, eller densamma genom exekutiv försäljning frångår honom, förvärvar nye ägaren visserligen icke genom fånget någon rätt till anläggningen, enär denna på grund av registreringen blivit tillbehör till huvudstationsfastigheten. Men å andra sidan har ägaren av sistnämnda fastighet ingen rätt att fortfarande hava anläggningen förlagd å den försålda fastigheten; han kan på yrkande av dennas ägare åläggas att borttaga densamma till uppenbart men för dem, som hava inteckningar i huvudstationsfastigheten och kanske lämnat sina lån just med tanke på den goda säkerhet, som huvudstationsfastigheten till följd av de därå registrerade anläggningarna ansågs erbjuda. Ägaren till huvudstationen är emellertid, till undvikande av nämnda olägenhet, oförhindrad att, medan han ännu är ägare till den fastighet, varå ledningarna eller understationerna äro belägna, jämlikt 1 § i lagen den 14 juni 1907 om servitut å berörda fastighet lägga ett servitut till förmån för huvudstationsfastigheten med avseende å rätten att hava ledningar framdragna eller understationer förlagda å förstnämnda fastighets mark. Härigenom skapar han en viss trygghet i förevarande hänseende även för det fall, att fastigheterna komma i skilda ägares händer. Likartade förhållanden uppkomma tydligen i det fall, som omhandlas i förslagens 3 §.

Då, enligt vad utskottet här nedan ämnar föreslå, 5 § i förslaget bör utgå, synes 3 stycket i 2 § lämpligen kunna utbrytas till en ny 3 §.

Den förra 3 § skulle då komma att utgöra 4 §, och den förra 4 § erhålla paragrafnummer 5.

5 och 6 §§.

I 5 § av förslaget stadgas, att ägaren av elektrisk station, från vilken kraft upplåtits, är pliktig att, där förutsättningarna för registrering förefinnas, söka registrering av ledning och, i det fall att för registrering icke fordras medgivande av inteckningshavare, jämväl av understation. Skyldighetens fullgörande kan framtvingas på ansökan av den, till vilken kraft upplåtits. Såsom utskottet förut framhållit, komma de mindre abonnenterna enligt förslaget ej att beredas säkerhet för sin rätt till elektrisk kraft. Då nu registrerings ändamål allenast är att möjliggöra skapandet av ett inteckningsobjekt (registrering är sålunda varken förutsättning för tillämpning av 15 § eller för rätten att erhålla tvångsförvaltning), synes det ej lämpligt, att registrering skall kunna framtvingas av abonnent, som ej erhållit inteckningsmedgivande av huvudstationens ägare. Sådana abonnenter torde nämligen i det stora flertalet fall näppeligen hava något intresse av att framtvinga registrering. Då härtill kommer, att, såsom jämväl av lagrådet framhållits, i de flesta fall någon avsevärd svårighet icke skulle möta för huvudstationens ägare att ordna så, att skyldigheten att söka registrering ej uppkomme eller, om den funnits, upphörde, torde den föreslagna bestämmelsen om skyldighet för huvudstationens ägare att på ansökan av abonnent låta verkställa registrering icke böra bibehållas. Utskottet hemställer därför, att 5 § utgår ur lagen. Till följd härav bör andra stycket i de föreslagna promulgationsbestämmelserna ävenledes utgå. De skäl, som nu anförts för att abonnent, som ej erhållit inteckningsmedgivande, icke bör kunna framtvinga registrering, äga tydligen motsvarande tillämpning i fråga om registrerings upphävande. Sista punkten av andra stycket i 6 § bör därför ock utgå. En följd härav blir, att sista stycket i 8 § bör utgå, ävensom i 12 § orden »så ock om sättet för rättsägares hörande jämlikt 8 § sista stycket».

8 § och 12 §.

Beträffande de i dessa paragrafer av utskottet vidtagna ändringar, hänvisar utskottet till vad vid behandlingen av 5 och 6 §§ därom anförts.

15 §.

Då paragrafens avfattning i förslaget kan giva rum för tvekan, huruvida den i 16 § förekommande hänvisningen till 15 § omfattar ej blott det fall, att rätten till elektrisk kraft genom fastighetens försäljning å exekutiv auktion gått förlorad utan även det, att rättigheten upphört på den grund, att avtalet ej var skriftligen upprättat, har utskottet företagit en sådan omredigering av 15 §, att hänvisningen dit i 16 § kommer att omfatta även sistnämnda fall.

16 §.

I 16 § stadgas, att om rätt till elektrisk kraft upphört på grund av vad i 15 § föreskrives, avnämaren skall, om rätten är upplåten mot vederlag, vara berättigad till skadestånd av upplåtaren. Stadgandet har sin förebild i 1 kap. 4 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom. Däremot finnes ingen bestämmelse given för det i 6 § i samma kapitel omhandlade fall, att fastighet, från vilken rätt till elektrisk kraft upplåtits, efter klander frånvunnits upplåtaren eller den, till vilken fastigheten från honom övergått, samt rättigheten på grund därav förfaller.

Det synes utskottet uppenbart, att i sistberörda fall den, som fått rätt till elektrisk kraft åt sig upplåten, bör, i likhet med nyttjanderättshavare, njuta skadestånd av upplåtaren, såvida upplåtelsen skett mot vederlag och han var i god tro, när upplåtelsen skedde. Utskottet har därför till 16 § fogat ett nytt stycke, vari utsäges, att i omförmälda fall stadgandet i 1 kap. 6 § nyttjanderättslagen skall hava motsvarande tillämpning.

22 §.

I denna paragraf äro regler givna för det fall, att avnämare av elektrisk kraft blir försatt i konkurs. Upplåtaren har då rätt att avbryta tillhandahållandet av elektrisk kraft, intill dess betryggande säkerhet blivit ställd av avnämaren. Om konkursboet underlåter att inom fjorton dagar efter därom av upplåtaren framställd begäran ställa säkerhet, avseende tiden intill dess tre månader förflutit efter inställelsedagen i konkursen, skall avtalet anses hävt vid utgången av nämnda fjorton dagar. Berörda tidsbegränsning av fjorton dagar var i kommitténs förslag (13 §) bestämd till allenast en vecka. På hemställan av Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare, som framhöll, att en tidsbegränsning av en vecka

vore alltför kort, särskilt för orter i Norrland med postgång ett par gånger i veckan, har departementschefen föreslagit tidens utsträckande till fjorton dagar.

Enligt utskottets mening är ifrågavarande tid, även med den utsträckning den sålunda erhållit, alltför kort. Enligt 25 § konkurslagen skall det s. k. första förhöret, vid vilket gode männen väljas, äga rum sist inom fjorton dagar, efter det uppteckningen av gäldenärens bo skett. Godemansvalet kan därför i allmänhet ej beräknas ske förrän inemot tre veckor efter egendomsavträdet. Under tiden före godemansvalet omhänderhaves boet av den enligt 9 § konkurslagen utsedde interimsförvaltaren, vars befogenhet är inskränkt till allenast de uppgifter, som i nämnda paragraf omtalas. Det synes vid sådant förhållande nödvändigt, att den tid, inom vilken här ifrågavarande säkerhet skall ställas, utsträcker så, att man med säkerhet kan påräkna, att vid tidens utgång en förvaltare med befogenhet att för konkursboet träffa det avgörande, varom här är fråga, verkligen finnes att tillgå. Utskottet föreslår därför, att berörda tid av fjorton dagar måtte utsträckas till en månad.

Även den tid av tre månader efter inställelsedagen i konkursen, för vilken den i paragrafen omtalade säkerheten är avsedd att ställas, synes utskottet böra väsentligen förlängas. Det låter sig nämligen i allmänhet ej för konkursförvaltningen göra att på ett så tidigt stadium av konkursen som en månad före tremånaderstidens utgång — d. v. s. blott två månader efter inställelsedagen — träffa avgörande om, huruvida ny säkerhet för hela avtalstiden bör ställas eller icke. Utskottet föreslår därför, att berörda tid av tre månader utsträcker till sex månader.

I sista stycket av 22 § föreskrives, att det åligger konkursboet att gälda avgift jämväl för kraft, som kommit boet till godo, innan säkerhet ställts. Berörda stadgande infördes på hemställen av lagrådet. Lika med lagrådet anser utskottet, att betalning för kraft, som efter konkursens början kommit konkursboet till godo utan att säkerhet ställts bör gäldas av konkursboet. Upplåtarens fordran är nämligen i detta fall en s. k. massfordran, d. v. s. upplåtaren är ej hänvisad till att för nämnda fordran söka betalning genom bevakning i konkursen, utan betalningsskyldighet för fordringen åligger på grund av allmänna rättsgrundsatser utan vidare konkursboet. Det är vid sådant förhållande ej behöfligt att i lagen utsäga detta, så mycket mer som ett dylikt stadgande skulle kunna giva anledning till den felaktiga uppfattning, att, som det ansetts nödigt att i lagen fastslå konkursboets betalningsskyldighet i förevarande fall, en fordran av ifrågakomna och liknande art ej vore en massfordran. Utskottet föreslår därför, att berörda stadgande utgår ur lagen.

Övergångsbestämmelserna.

Såsom utskottet här ovan vid behandlingen av 5 § i förslaget påpekade, bör, till följd av utskottets i fråga om berörda paragraf fattade beslut, andra stycket i övergångsbestämmelserna utgå.

I första stycket av dessa förklaras, att bestämmelserna i 15—19 §§ skola äga tillämpning jämväl ifråga om sådant avtal om upplåtande av rätt till elektrisk kraft, som tillkommit före lagens ikraftträdande. Denna bestämmelse gäller således även 19 § andra stycket, vari stadgas, att abonnent, efter det kraftstationen överlåtits, bibehålles vid sitt anspråk mot förre ägaren i hela dess vidd, allenast under villkor, att han giver det tillkänna inom sex månader, efter det nye ägaren fick lagfart å sitt fång. Det vore uppenbarligen orimligt och kan ej heller vara avsett, att beträffande sådana avtal, där redan vid lagens ikraftträdande denna sexmånaders period, kanske sedan åratals, är tilländalupen, abonnenten skulle vara förhindrad att upprätthålla sitt förut gällande anspråk mot den förre ägaren. Övergångsbestämmelserna synas därför böra kompletteras med en föreskrift, att den i 19 § andra stycket stadgade tiden av sex månader skall, där nye ägaren fått lagfart före den dag, då lagen trätt i kraft, räknas från sistnämnda dag.

Lag om ändrad lydelse av 9 kap. 38 § vattenlagen.

På grund av den omredigering av rubriken till förut behandlade lag, som av utskottet föreslagits, har den uti ifrågavarande paragraf förekommande hänvisningen till berörda lag undergått en motsvarande ändring.

Övriga lagförslag.

Mot övriga i propositionen framlagda lagförslag har utskottet ej haft något att erinra.

Herr Elissons motion. I ovanberörda motion I:121 av herr Elisson hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, huruvida ändring i nu gällande arrendelag bör vidtagas i syfte att under vissa förutsättningar föreskriva skyldighet för jordägare att inlösa elektrisk kraftledning, som å honom

tillhörig fastighet utförts av arrendator för att tillgodose jordbrukets behov av ljus och kraft, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

I en vid 1917 års riksdag av herr Nils Åkesson väckt motion (I: 46) hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, efter verkställd utredning, för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande arrendelag, att arrendator kunde vid avträde av arrenderad jordegendom utav jordägaren erhålla ersättning för å egendomen nedlagda kostnader för elektrisk anläggning. Lagutskottet, som avstyrkte motionen, yttrade i sitt över densamma avgivna utlåtande (nr 5) följande:

»Under arbetet med åvägabringandet av den lagstiftning om nyttjanderätt till fast egendom, som tillkom år 1907, yppade sig olika meningar om rätt för arrendator att undfå ersättning av jordägaren för förbättringar å fastigheten. Lagberedningen hemställde i sitt förslag, att arrendatorn utan särskild bestämmelse i kontraktet skulle äga rätt till ersättning endast för avhjälpande av påsynade brister å fastigheten och för viss täckdikning. Under förslagens granskning påyrkade lantbruksstyrelsen och en ledamot av högsta domstolen, att vid arrendetidens slut ersättning borde tillkomma arrendatorn för varje förbättring i förhållande till den därigenom uppkomna ökningen av egendomens värde, dock med avdrag för den nytta, arrendatorn kunde anses hava därav själv hämtat. Vid frågans behandling i riksdagen väcktes motion om ersättningskyldighetens fixerande i denna riktning, men på hemställan av lagutskottet godkände riksdagen i detta avseende det av lagberedningen utarbetade förslaget, som nu är gällande lag.

*Lagutsk. vid
R. D. 1917.*

Genom lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarna har beträffande jord, varå denna speciella lag äger tillämplighet, åt arrendatorn inrymmts betydligare ersättningsrätt i förvarande hänseende än enligt den allmänna arrendelagen, i det han äger bekomma gottgörelse för nyodling och andra jordförbättringar.

Genom förvarande motion har avsetts utsträckning av jordägarens ersättningsplikt enligt den allmänna arrendelagen till å egendomen nedlagda kostnader för elektrisk anläggning. Härigenom har motionären gått över rämärken, som uppdragits av arrendelagarna, i det att dessa begränsa ersättningsplikten till förbättringar, som hava avseende å jordens kultur och avkastningsförmåga. Elektriska anläggningar hava åtminstone icke direkt därmed att skaffa. Skulle i lagstiftningen en utsträckning av jordägarens ersättningsplikt åvägabringas, torde därvid böra i första hand ifrågakomna förbättringar i allmänhet å jorden. Att särskilt lagstifta i mo-

tionens syfte med förbigående av direkta jordförbättringar, förefaller utskottet därför svårligen kunna förordas. Härvid framträder dessutom med särskild styrka betänkligheten att för elektrisk anläggning påtvinga jordägaren utgifter, för vilka han icke alltid kan antagas disponera erforderliga tillgångar, som på detta sätt kunna omflyttas i förbättringar å fastigheten. Ehuru det måhända kan inträffa händelser, då den ifrågasatta lagstiftningen skulle kunna sägas vara av behovet påkallad, finner utskottet dock med hänsyn till vad ovan anförts en dylik lagstiftning icke böra såsom en fristående företeelse förordas.»

Utskottet.

Enligt utskottets mening läser det ej kunna förnekas, att behov av en lagstiftning i nu ifrågavarande avseende för närvarande förefinnes. Den i vårt land allt mer fortgående elektrifieringen har föranlett, att arrendatorerna för att bliva i stånd att rationellt sköta den arrenderade fastigheten, ofta ikläda sig avsevärda kostnader för elektriska anläggningars anbringande å fastigheten. Då någon skyldighet för jordägaren att inlösa anläggningen — hur nödvändig densamma än må vara för fastighetens effektiva skötsel — ej förefinnes, måste arrendatorn, om ägaren ej vill lösa, vid sin avflyttning borttaga de dyrbara anläggningarna. Som dessas värde efter borttagandet givetvis i hög grad minskas, kommer arrendatorn följaktligen att lida en i många fall rätt så kännbar ekonomisk förlust. Det har också, enligt vad utskottet har sig bekant, förekommit, att jordägare förbehållit sig, att av arrendator å fastigheten vidtagna elektriska anläggningar skola vid arrendets slut tillfalla jordägaren utan ersättning. Att nu berörda förhållanden ej kunna anses tillfredsställande, synes utskottet uppenbart. På sätt motionären framhåller, måste också bristen på föreskrift för jordägare att i vissa fall inlösa av arrendatorn utförda anläggningar verka avskräckande för denne att till fromma för fastigheten anlägga sådana. Ett stadgande av ifrågasatt art är därför enligt utskottets mening av behovet påkallat. Lagutskottet vid 1917 års riksdag uttalade visserligen, att, då 1907 års arrendelag intoge den ståndpunkten, att arrendatorn i regel ej utan bestämmelse i kontraktet ägde att av jordägaren erhålla ersättning för å jorden nedlagda förbättringar, det ej kunde förordas att utsträcka jordägarens ersättningsplikt till att omfatta kostnader för å fastigheten gjorda elektriska anläggningar. Men utskottet tillade, att en sådan lagstiftning kunde bliva av behovet påkallad. Såsom nyss nämnts, måste ett sådant behov enligt utskottets mening nu anses föreligga. Och utskottet erinrar om, att enligt 1907 års lag i ett viktigt och med nu föreliggande fall jämförligt avseende ersättningsskyldighet åligger jordägaren. Utskottet åsyftar stadgandet i 17 § arrendelagen, enligt vilket jordägaren är pliktig att under vissa förutsättningar till arrendatorn utgiva ersättning för av

honom verkställd täckdikning, till så stor del nämligen, som motsvarar värdet av rören. Anledningen till att i detta fall en avvikelse funnits påkallad från den allmänna regeln, var täckdikningens nytta och nödvändighet för jordbruket. Samma skäl är enligt utskottets mening i minst lika grad tillämpligt i avseende på de anläggningar, varom nu är fråga. Det kan ej heller förbises, att uppfattningen om arrendators rätt att av jordägaren erhålla ersättning för å fastigheten nedlagda arbeten, efter tillkomsten av 1907 års arrendelagstiftning undergått förändring, och det har också inom utskottet rått enighet om, att i ett fall, som det här förevarande, då de av arrendatorn å fastigheten utförda anläggningarna verka till en direkt och i många fall avsevärd förhöjning av egendomens värde, det bör åligga jordägaren att till arrendatorn härför giva ersättning. Grunderna för ersättningens utgående samt omfånget av densamma är det, utan en närmare utredning, givetvis ej möjligt för utskottet att angiva. Att det, även om anläggningarna väsentligen höjt fastighetens värde, ej kan komma ifråga att påtvinga jordägaren andra utgifter än sådana, som skäligen kunna åläggas honom, synes emellertid utskottet otvivelaktigt.

På grund av vad här ovan anförts, hemställer utskottet,

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, måtte för sin del antaga följande:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1:o) **Lag**
med vissa bestämmelser i syfte att
trygga rätt till elektrisk kraft.

1:o) **Lag**
med vissa bestämmelser om regi-
strering av elektriska anläggning-
gar samt om rätt till elektrisk
kraft m. m.

Lagens tillämpningsområde.

1 §.

Denna lag äger tillämpning å anläggning för alstrande och tillgodogörande av elektrisk kraft för belysning, drivkraft eller annat dylikt ändamål (starkströmsanläggning).

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 9 saml. 1 avd. 26 häft. (Nr 37.) 4

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lednings hänförande till fastighet.

2 §.

Finnes å fastighet elektrisk station, som tillhör ägaren av fastigheten, skall ägaren tillhörig, med stationen förbunden ledning, jämväl så vitt den framgår över annan fastighets område, anses höra till den fastighet, å vilken den elektriska anläggningen är belägen, därest ledningen i enlighet med denna lags föreskrifter registreras å nämnda station (huvudstation).

Vad sålunda är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om till ledningen ansluten understation jämte därifrån utgående ledningar och till desamma anslutna understationer och ledningar, i den mån de tillhöra ägaren av huvudstationen.

Genom registrering av ledning eller understation skall jämväl den huvudstationens ägare tillkommande rätt att hava ledningen framdragen eller understationen förlagd å därtill använd, huvudstationens ägare ej tillhörig mark anses bliva tillbehör till den fastighet, å vilken huvudstationen är belägen.

3 §.

Skiljes från den fastighet, varå huvudstationen är belägen, del av fastigheten, och finnes å den del, som sålunda fränskilts, ledning eller understation, som med huvudstationen förbinder därå registrerad ledning eller understation, vare så ansett som om förstnämnda ledning eller understation vore inbegripen under registreringen.

2 §.

Finnes å fastighet elektrisk station, som tillhör ägaren av fastigheten, skall ägaren tillhörig, med stationen förbunden ledning, jämväl så vitt den framgår över annan fastighets område, anses höra till den fastighet, å vilken den elektriska anläggningen är belägen, därest ledningen i enlighet med denna lags föreskrifter registreras å nämnda station (huvudstation).

Vad sålunda är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om till ledningen ansluten understation jämte därifrån utgående ledningar och till desamma anslutna understationer och ledningar, i den mån de tillhöra ägaren av huvudstationen.

3 §.

Genom registrering av ledning eller understation skall jämväl den huvudstationens ägare tillkommande rätt att hava ledningen framdragen eller understationen förlagd å därtill använd, huvudstationens ägare ej tillhörig mark anses bliva tillbehör till den fastighet, å vilken huvudstationen är belägen.

4 §.

Skiljes från den fastighet, varå huvudstationen är belägen, del av fastigheten, och finnes å den del, som sålunda fränskilts, ledning eller understation, som med huvudstationen förbinder därå registrerad ledning eller understation, vare så ansett som om förstnämnda ledning eller understation vore inbegripen under registreringen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4 §.

Har ägaren av den fastighet, varå huvudstationen är belägen, åtkommit fastigheten genom fång, som enligt lag skall lagfaras, må registrering ej ske, utan att han fått lagfart å fastigheten.

Hör understation till fastighet och är denna besvärad av inteckning, må understationen ej registreras utan att inteckningshavaren samtyckt till åtgärden.

Är för elektrisk anläggnings drivande förlagsinteckning beviljad, må till anläggningen hörande ledning eller understation ej registreras utan samtycke av förlagsinteckningens innehavare.

Ej heller må ledning eller understation registreras, med mindre den är förbunden med huvudstationen genom ledning eller understation, som är eller samtidigt varder registrerad å huvudstationen, eller genom ledning eller understation å den fastighet, varå huvudstationen är belägen.

Har till registreringsmyndigheten inkommit anmälan därom, att utmätning skett av elektrisk understation eller ledning eller att enligt 28 § utsökningslagen förordnande meddelats om försäljning av fastighet, till vilken hör elektrisk understation, eller att enligt 51 § konkurslagen äskats, att sådan fastighet måtte utmättningsvis försälas, må registrering av stationen eller ledningen ej äga rum, med mindre det visas, att utmätningen upphävts eller att frågan om försäljning eljest förfallit.

5 §.

Har genom skriftlig handling upplåtits kraft från elektrisk station, vare stationens ägare skyldig att, där försättningsarna för registrering enligt 2 och 4 §§ förefinnas, söka registrering av ledning, varigenom kraften skall till-

5 §.

Har ägaren av den fastighet, varå huvudstationen är belägen, åtkommit fastigheten genom fång, som enligt lag skall lagfaras, må registrering ej ske, utan att han fått lagfart å fastigheten.

Hör understation till fastighet och är denna besvärad av inteckning, må understationen ej registreras utan att inteckningshavaren samtyckt till åtgärden.

Är för elektrisk anläggnings drivande förlagsinteckning beviljad, må till anläggningen hörande ledning eller understation ej registreras utan samtycke av förlagsinteckningens innehavare.

Ej heller må ledning eller understation registreras, med mindre den är förbunden med huvudstationen genom ledning eller understation, som är eller samtidigt varder registrerad å huvudstationen, eller genom ledning eller understation å den fastighet, varå huvudstationen är belägen.

Har till registreringsmyndigheten inkommit anmälan därom, att utmätning skett av elektrisk understation eller ledning eller att enligt 28 § utsökningslagen förordnande meddelats om försäljning av fastighet, till vilken hör elektrisk understation, eller att enligt 51 § konkurslagen äskats, att sådan fastighet måtte utmättningsvis försälas, må registrering av stationen eller ledningen ej äga rum, med mindre det visas, att utmätningen upphävts eller att frågan om försäljning eljest förfallit.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

handahållas; och må, därest stationens ägare underlåter att inom sex månader, efter det upplåtelsen skedde, fullgöra den honom sålunda åliggande skyldigheten, registreringsmyndigheten på ansökan av den, till vilken kraft upplåtits, förelägga stationens ägare, vid vite, att söka registrering.

Vad i denna paragraf är stadgat i fråga om ledning skall jämväl äga tillämpning å understation, för vars registrering icke fordras medgivande av in-teckningshavare.

Skyldighet att söka registrering åligger icke staten, kommun, köping, som icke utgör egen kommun, eller municipal-samhälle.

6 §.

Registrering må helt eller delvis upphävas, då ansökan därom göres av huvudstationens ägare eller av någon, som innehar hans rätt till ledning eller understation, som är registrerad å huvudstationen.

Är fastighet, varå huvudstationen är belägen, besvärad av in-teckning, må dock upphävande av registrering icke ske utan samtycke av in-teckningshavaren. Ej heller må registrering upphävas mot bestridande av någon, åt vilken, utan att in-teckning, såsom i 14 § sägs, blivit för hans rätt beviljad, elektrisk kraft tillhandahålles genom ledning eller understation, som med ansöknings-avses, med mindre åtgärden finnes kunna ske utan att för honom medföra väsentligt men.

7 §.

Ärende angående registrering eller upphävande av registrering skall upp-tagas och prövas av kommerskollegium, som jämväl skall föra det i 2 § avsedda register.

8 §.

Ansökan om registrering skall vara åtföljd av bevis om den rätt, sökanden har till huvudstationen samt till de led-

6 §.

Registrering må helt eller delvis upphävas, då ansökan därom göres av huvudstationens ägare eller av någon, som innehar hans rätt till ledning eller understation, som är registrerad å huvudstationen.

Är fastighet, varå huvudstationen är belägen, besvärad av in-teckning, må dock upphävande av registrering icke ske utan samtycke av in-teckningshava-ren.

8 §.

Ansökan om registrering skall vara åtföljd av bevis om den rätt, sökanden har till huvudstationen samt till de led-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ningar och understationer, vilkas registrering ansökningen avser, ävensom, i fall varom i 4 § första stycket förmåles, av lagfartsbevis rörande den fastighet, varå huvudstationen är belägen, så ock av karta och beskrivning, vardera upprättad i två exemplar, över ledningar och understationer. I beskrivning över understation skall angivas beskaffenheten av varje därtill hörande byggnad, som är avsedd att inbegripas i registreringen.

Innefattar ansökningen begäran om registrering av understation, som hör till fastighet, skall därjämte ingivas gravationsbevis rörande nämnda fastighet. Besväras denna av in-teckning, skall in-teckningshandlingen samt, där fråga är om in-teckning för annat än fordran, vederbörande rättsägares skriftliga, av vittnen styrkta medgivande till registreringen företes. Beviljas registrering av understation, varde bevis därom tecknat å företedd in-teckningshandling.

Vid ansökningen skall jämväl fogas gravationsbevis rörande förlagsin-teckningar, vilket bevis skall avse dels samtliga de stationer, som genom registreringen skola sammanföras till en enhet, dels ock annan, sökanden tillhörig station, varmed till registrering ifrågasatt ledning står i förbindelse. Finnes förlagsin-teckning, skall in-teckningshandlingen företes; och varde, där registrering beviljas, bevis därom tecknat å företedd in-teckningshandling.

Avser ansökan upphävande av registrering, skall bifogas gravationsbevis rörande den fastighet, varå huvudstationen är belägen. Besväras denna av in-teckning, skall vad i andra stycket för sådant fall är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Ansökan, varom i fjärde stycket sägs, må ej bifallas, innan tillfälle att avgiva yttrande över ansökningen beretts dem,

ningar och understationer, vilkas registrering ansökningen avser, ävensom, i fall varom i 4 § första stycket förmåles, av lagfartsbevis rörande den fastighet, varå huvudstationen är belägen, så ock av karta och beskrivning, vardera upprättad i två exemplar, över ledningar och understationer. I beskrivning över understation skall angivas beskaffenheten av varje därtill hörande byggnad, som är avsedd att inbegripas i registreringen.

Innefattar ansökningen begäran om registrering av understation, som hör till fastighet, skall därjämte ingivas gravationsbevis rörande nämnda fastighet. Besväras denna av in-teckning, skall in-teckningshandlingen samt, där fråga är om in-teckning för annat än fordran, vederbörande rättsägares skriftliga, av vittnen styrkta medgivande till registreringen företes. Beviljas registrering av understation, varde bevis därom tecknat å företedd in-teckningshandling.

Vid ansökningen skall jämväl fogas gravationsbevis rörande förlagsin-teckningar, vilket bevis skall avse dels samtliga de stationer, som genom registreringen skola sammanföras till en enhet, dels ock annan, sökanden tillhörig station, varmed till registrering ifrågasatt ledning står i förbindelse. Finnes förlagsin-teckning, skall in-teckningshandlingen företes; och varde, där registrering beviljas, bevis därom tecknat å företedd in-teckningshandling.

Avser ansökan upphävande av registrering, skall bifogas gravationsbevis rörande den fastighet, varå huvudstationen är belägen. Besväras denna av in-teckning, skall vad i andra stycket för sådant fall är stadgat äga motsvarande tillämpning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

åt vilka elektrisk kraft tillhandahålles genom ledning eller understation, som med ansökningsen avses, där inteckning, varom i 14 § förmäles, icke blivit för deras rätt beviljad.

9 §.

Inteckningshandling, varom i 8 § andra eller fjärde stycket förmäles, må, i stället för att ingivas till kommerskollegium, företes vid underrätt. Den rätt låte, då sådant sker, i sitt inteckningsprotokoll korteligen intaga vad handlingen innehåller med dag och årtal, då den utgavs, av vilken rätt inteckningen är beviljad, när och under vilken paragraf i protokollet det skedde, och när inteckningen förnyades, nedsattes eller annorledes förändrades, om det skett, samt, då fråga är om inteckning för annat än fordran, allt vad av de i ärendet företedda handlingar kan inhämtas om vem rättigheten tillhör; teckne ock bevis å handlingen, att den varit företedd för vinnande av registrering av understation eller för upphävande av registrering av ledning eller dylik station. Sedan ingives protokollet däröver till kommerskollegium; och vare detta så giltigt, som om handlingen där blivit företedd.

I fråga om förlagsinteckning gälle i tillämpliga delar vad i första stycket stadgas, dock att inteckningshandlingen alltid skall företes vid rådhusrätt och föreskrivna uppgifter intagas i protokollet över förlagsinteckningar.

10 §.

Förmenar någon, att registrering eller upphävande av registrering skett, utan att förutsättningarna därför varit för handen, och att åtgärden länt honom till förfång, må talan om åtgärdens ogiltighet av honom föras vid domstol.

11 §.

Den, som till rätten instämt talan, varom i 10 § förmäles, vare skyldig låta denna talan antecknas i det i 7 § nämnda register. Har sådan anteckning ej skett, då käromålet till handläggning förekommer, give rätten käranden nödig tid därtill, och vile emellertid käromålet. Försummas denna tid, vare käromålet förfallet.

Har talan, varom nu är sagt, avgjorts genom utslag, som vunnit laga kraft, ankomme på den vinnande att låta anteckning därom göras i registret.

12 §.

Närmare föreskrifter angående det i 7 § omförmälda register samt om beskaffenheten av karta och beskrivning jämte andra handlingar, varom i 8 § sägs, så ock om sättet för rättsägares hörande jämlikt 8 § sista stycket meddelas av Konungen.

12 §.

Närmare föreskrifter angående det i 7 § omförmälda register samt om beskaffenheten av karta och beskrivning jämte andra handlingar, varom i 8 § sägs, meddelas av Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

13 §.

Med station förstås i denna lag generator-, transformator-, omformare-, ackumulator- och kopplingsstation.

Såsom station anses jämväl stolpe, försedd med anordning för transformering av elektrisk kraft.

Generatorstation må icke registreras såsom understation.

Särskilda bestämmelser angående avtal om rätt till elektrisk kraft.

14 §.

Har från fastighet upplåtits rätt till elektrisk kraft, må till säkerhet för rättens bestånd inteckning meddelas under de villkor och i den ordning särskilt är stadgat.

15 §.

Sker överlåtelse av fastighet, varifrån genom skriftligen upprättat avtal upplåtits rätt till elektrisk kraft, vare avtalet utan särskilt förbehåll gällande mot nye ägaren.

Säljes fastighet, *vartill hör elektrisk station*, i den ordning utsökningslagen bestämmer, *skall* därifrån upplåten rätt till elektrisk kraft *icke gälla mot nye ägaren*, med mindre försäljningen skett med förbehåll om rättighetens bestånd.

Har rätt till elektrisk kraft upplåtits till flera, äge vid försäljning, som i andra stycket sägs, den upplåtelse företräde, som först skedde; hava flera upplåtelser skett samma dag, äge de lika rätt. Om företräde i annan ordning på grund av inteckning är särskilt stadgat.

16 §.

Har rätt till elektrisk kraft upphört på grund av vad i 15 § föreskrives, njute den, som mot vederlag fått sådan rätt åt sig upplåten, skadestånd av upp-

15 §.

Sker överlåtelse av fastighet, varifrån rätt till elektrisk kraft genom skriftligen upprättat avtal upplåtits, vare avtalet utan särskilt förbehåll gällande mot nye ägaren; *var avtalet ej så upprättat, gälle det ej mot honom, med mindre vid överlåtelsen skett förbehåll om avtalets bestånd.*

Säljes fastighet i den ordning utsökningslagen bestämmer, *vare* därifrån upplåten rätt till elektrisk kraft *ej gällande mot köparen*, med mindre försäljningen skett med förbehåll om rättighetens bestånd.

Har rätt till elektrisk kraft upplåtits till flera, äge vid försäljning, som i andra stycket sägs, den upplåtelse företräde, som först skedde; hava flera upplåtelser skett samma dag, äge de lika rätt. Om företräde i annan ordning på grund av inteckning är särskilt stadgat.

16 §.

Har rätt till elektrisk kraft upphört på grund av vad i 15 § föreskrives, njute den, som mot vederlag fått sådan rätt åt sig upplåten, skadestånd av upp-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

låtaren, utan så är att enligt vad särskilt är stadgat rätten till skadestånd är förverkad.

låtaren, utan så är att enligt vad särskilt är stadgat rätten till skadestånd är förverkad.

I fråga om rätt till skadestånd, där rätt till elektrisk kraft förfallit i följd därav att fastighet, varifrån den upplåtits, efter klander frånvunnits upplåtaren eller den, till vilken fastigheten från honom övergått, skall vad i 1 kap. 6 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom är stadgat hava motsvarande tillämpning.

17 §.

Nu har i skriftligen upprättat avtal om rätt till elektrisk kraft, som från fastighet upplåtits, skett ändring eller tillägg, utan att sådant anmärkts å upplåtarens exemplar av handlingen; var ej, när överlåtelse av fastigheten skedde, vad sålunda ändrats eller tillagts nye ägaren kunnigt, och vill han det ej godkänna, give det rättens innehavare till känna inom fjorton dagar efter det denne underrättade honom om ändringen eller tillägget, eller gälle det mot honom såsom hade han det godkänt. Göres sådant tillkännagivande, äge rättighetens innehavare därefter en tid av fjorton dagar att uppsäga avtalet; och skall, där uppsägning skett, avtalet genast upphöra att gälla.

18 §.

När överlåtelse skett av fastighet, varifrån upplåtits rätt till elektrisk kraft, äge, där ej annan tid för fastighetens övertagande avtalats, nye ägaren uppbära för kraften utgående avgift, som förfaller till betalning efter överlåtelsen, och i övrigt utöva de rättigheter, som på grund av det om nämnda rätt slutna avtalet tillkomma fastighetsägaren. Ej må å den för kraften utgående avgift, som förfaller till betalning mer än sex månader efter det rättens innehavare fick kunskap om överlåtelsen, denne avräkna vad han må hava att fordra av förre ägaren, ej heller gälle i fråga om sådan för kraften utgående avgift betalning, som av rättens innehavare erlagts till förre ägaren, eller annan uppgörelse, som med denne träffats, utan så är att nye ägaren därom hade kunskap, när överlåtelsen skedde.

19 §.

Då jämlikt 15 § första stycket avtal om rätt till elektrisk kraft, som från fastighet upplåtits, skall gälla mot den, som efter överlåtelse blivit ägare av fastigheten, svare denne i förre ägarens ställe till de fastighetsägaren åliggande förpliktelser, vilka skola fullgöras efter det han övertog fastigheten.

Vill rättighetens innehavare förbehålla sig att, där nye ägaren skulle brista i fullgörande av det om kraften slutna avtalet, söka ersättning av förre

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ägaren, give det denne till känna inom sex månader, efter det nye ägaren fick lagfart å sitt fäng; underlåter han det, äge ej mot förre ägaren annan rätt än till skadestånd, efter ty i 16 § sägs.

20 §.

Brister den, som är skyldig att tillhandahålla elektrisk kraft, i fullgörande av vad honom sålunda åligger, och beror bristen på omständighet, som upplåtaren ej kunnat med iakttagande av skäligen försiktighet förekomma, såsom hinder för den elektriska anläggningens drivande till följd av flod, isgång, iskravning (sörpning), åskslag, våld, allmän arbetsinställelse, krig eller annan jämförlig händelse, vare han fri från sitt åtagande, i den mån hinder för fullgörandet möter i omständighet, som nu nämnts. I ty fall tillgodonjute den, som fått rätt till kraft åt sig upplåten, en mot minskningen svarande nedsättning i den för kraften utgående avgiften; varder icke utan oskäligt uppehåll hindret undanröjt, vare han berättigad att bekomma ersättning för skada så ock att fråntråda avtalet.

21 §.

Den, som fått rätt till elektrisk kraft åt sig upplåten, må å annan överlåta den rätt, som honom sålunda tillkommer, men svare ändock för de skyldigheter, som enligt avtal med upplåtaren må honom åligga, där ej denne tager den andre för god i hans ställe.

22 §.

Har den, till vilken rätt till elektrisk kraft upplåtits, efter avtalets slutande blivit försatt i konkurs, må tillhandahållandet av kraft avbrytas, intill dess betryggande säkerhet ställes för gäldande av den för kraften utgående avgift och avtalets fullgörande i övrigt.

Underlåter konkursboet att inom fjorton dagar efter därom av upplåtaren framställd begäran ställa säkerhet, avseende tiden intill dess tre månader förflutit efter inställelsedagen i konkursen, skall avtalet anses hävt vid utgången av nämnda fjorton dagar. Ställes sådan säkerhet, men underlåter konkursboet att, minst en månad före utgången av omförmälda tre månader, ställa ny säkerhet, gällande för hela avtalstiden, skall avtalet anses hävt vid utgången av den tid, för vilken säkerhet ställts.

Konkursboet åligger att gälda avgift jämväl för kraft, som kommit boet till godo, innan säkerhet ställts.

22 §.

Har den, till vilken rätt till elektrisk kraft upplåtits, efter avtalets slutande blivit försatt i konkurs, må tillhandahållandet av kraft avbrytas, intill dess betryggande säkerhet ställes för gäldande av den för kraften utgående avgift och avtalets fullgörande i övrigt.

Underlåter konkursboet att inom en månad efter därom av upplåtaren framställd begäran ställa säkerhet, avseende tiden från egendomsavträdet intill dess sex månader förflutit efter inställelsedagen i konkursen, skall avtalet anses hävt vid utgången av förstnämnda tid. Ställes sådan säkerhet, men varder icke minst en månad före utgången av omförmälda sex månader ny säkerhet ställd, gällande för hela avtalstiden, skall avtalet anses hävt vid utgången av den tid, för vilken säkerhet ställts.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

23 §.

Säkerhet, som i 22 § sägs, skall ställas hos upplåtaren. Vill upplåtaren ej godkänna erbjuden säkerhet, skall densamma prövas av överexekutor. För att borgen skall kunna av överexekutor godkännas såsom säkerhet, skola löftesmännen borga en för alla och alla för en såsom för egen skuld. Bjudes pant såsom säkerhet, må, därest upplåtaren ej vill omhändertaga densamma, överexekutor förordna, att panten sättes i förvar hos vederhäftig man, som åtager sig att den vårda.

Försämras ställd säkerhet, äger överexekutor på anmälan förordna, att ny säkerhet inom viss tid skall ställas. Underlåtes detta, äge upplåtaren därefter en tid av fjorton dagar att uppsäga avtalet; och skall, där uppsägning skett, avtalet genast upphöra att gälla.

Tvångsförvaltning av elektrisk anläggning.

24 §.

Underlåter elektrisk anläggnings ägare att fullgöra honom enligt avtal eller eljest åliggande skyldighet att från anläggningen tillhandahålla kraft, äge överexekutor, där så äskas, förelägga ägaren vid vite att fullgöra skyldigheten.

25 §.

Finnes underlåtenheten att tillhandahålla kraft kunna medföra betydande skada eller olägenhet, och är anledning, att skyldighetens fullgörande icke kan omedelbart ernås genom vites föreläggande, äge, då fråga är om anläggning som utgör fast egendom, överexekutor, på därom gjord ansökan, förordna om särskild förvaltning av anläggningen eller den del därav, från vilken kraft skall tillhandahållas annan än ägaren.

26 §.

Ansökning om föreläggande av vite enligt 24 § eller om tvångsförvaltning, som i 25 § sägs, skall göras skriftligen hos överexekutor i den ort, där anläggningen finnes. Vid ansökningen skall fogas bevis om sökandens rätt att erhålla kraft från anläggningen och utfästelse av sökanden att ansvara för kostnaden för förvaltningen. Ej må ansökningen bifallas, innan tillfälle att därå svara lämnats anläggningens ägare samt, då fråga är om tvångsförvaltning, yttrande inhämtats från kommerskollegium. Finner överexekutor, i det fall att tvångsförvaltning äskas, saken sådan, att den ej kan tåla dylikt uppskov, äge han besluta om sådan förvaltning tills vidare och intill dess annorlunda varder förordnat.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

27 §.

Finnes ansökning om tvångsförvaltning böra bifallas, förordne överexekutor lämplig person att omhändervha förvaltningen. Till förvaltare skall, så vitt möjligt, utses person med erfarenhet i skötseln av elektrisk anläggning. Där så anses nödigt, må flere förvaltare förordnas.

Överexekutor äge skilja förvaltare från sysslan, om skäl därtill äro, och förordna annan i hans ställe.

28 §.

Är, då förordnande om särskild förvaltning meddelas, annan än sökanden berättigad att från anläggningen erhålla elektrisk kraft, äge han genom den särskilda förvaltningens försorg erhålla kraft, dock endast i den mån han ej, vid den tid då förordnandet gavs, var i mistning av sin rätt på grund av förhållande från upplåtarens sida, som är att tillräkna denne såsom försummelse.

29 §.

Kostnad, som erfordras för tvångsförvaltning, skall, på förvaltarens anfordran, av sökande förskjutas. Täckas ej utgifterna av inflytande avgifter och andra inkomster under förvaltningen, skall, där flera sökande finnas, bristen dem emellan fördelas efter ty med avseende å den kraftmängd, en var uttagit, samt förhållandena i övrigt finnes skäligt. Tvist om fördelningen prövas av domstolen i den ort, där anläggningen är belägen.

Den, som på grund av bestämmelserna i första stycket något utlagt, äge söka sitt åter av anläggningens ägare.

30 §.

Vill någon genom förvaltarens försorg komma i åtnjutande av sin rätt till kraft från anläggningen, utan sådan inskränkning som omförmåles i 28 §, vare han därtill berättigad, sedan han skriftligen hos överexekutor därom gjort anmälan med utfästelse att deltaga i kostnaden för förvaltningen; och varde han därefter ansedd såsom sökande.

Det åligger överexekutor att ofördröjligen underrätta förvaltaren om anmälan, som nu sagts.

31 §.

Är ägare av anläggning, som står under tvångsförvaltning, försatt i konkurs, och vill konkursboet övertaga anläggningens drift, ingive konkursboet till överexekutor anmälan därom jämte utfästelse att fullgöra de skyldigheter i avseende å tillhandahållande av kraft, vilka åligga gäldenären. Har sådan anmälan skett, äge överexekutor förordna, att förvaltningen skall upphöra.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Brister konkursboet i fullgörandet av sitt åtagande, skall vad som gäller för det fall, att underlåtenhet att tillhandahålla kraft ligger anläggningens ägare till last, äga motsvarande tillämpning.

32 §.

Den tid, under vilken anläggningen skall stå under tvångsförvaltning, bestämmes av överexekutor; och må tiden av överexekutor förlängas, om skäl därtill äro.

Innan sålunda fastställd tid gått till ända, äge överexekutor förordna, att förvaltningen skall upphöra, förutom i fall varom i 31 § sägs, jämväl på begäran av sökanden eller anläggningens ägare, där förhållandena därtill föranleda. Sådant förordnande varde ock meddelat, där anläggningen övergått till ny ägare, dock att i ty fall förvaltningen ej må upphöra, förr än den nye ägaren övertagit anläggningen.

33 §.

Redovisning för tvångsförvaltning skall av förvaltaren avgivas till överexekutor inom en månad från det förvaltningen upphört. Är tvångsförvaltningen av längre varaktighet, skall redovisning ske inom en månad efter varje kalenderårs utgång, dock icke för kortare tid än ett fjärdedels år. Då skäl därtill äro, må överexekutor bevilja anstånd med redovisnings avgivande. I redovisningen må förvaltaren tillgodoföra sig skäligt arvode för sitt bestyr.

Finnes, då slutlig redovisning lämnas, överskott sedan vad av sökanden kan hava förskjutits blivit guldet, varde det överlämnat till överexekutor, som har att hålla medlen till handa åt den, som finnes vara därtill berättigad.

Sedan redovisning avlämnats, äligge förvaltaren att tillställa sökande ävensom anläggningens ägare underrättelse därom; och äge den, som vill klandra redovisningen, att instämma sin talan till domstol inom nittio dagar från det sådan underrättelse delgavs honom, eller have förlorat sin rätt till klander.

34 §.

Vad ovan är stadgat för den händelse ägaren av elektrisk anläggning underlåter att fullgöra skyldighet att tillhandahålla kraft skall äga motsvarande tillämpning, då skyldigheten åvilar annan, till vilken anläggningen blivit av ägaren upplåten.

35 §.

Är anläggningen ställd under förvaltning av syssloman enligt 81 § utsökningslagen eller under tvångsförvaltning, som i 169 § samma lag avses, må förordnande om tvångsförvaltning enligt 25 § i denna lag ej meddelas.

Beslutas förvaltning jämlikt 81 eller 169 § utsökningslagen, skall förvaltning enligt 25 § i denna lag upphöra; och varde genom överexekutors försorg underrättelse därom ofördröjligen lämnad sökanden och förvaltaren.

(Kunjl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lagens tillämplighet beträffande tomträtt och vattenfallsrätt.**36 §.**

Vad enligt denna lag gäller i fråga om fastighet skall äga motsvarande tillämpning beträffande tomträtt och vattenfallsrätt; dock att i sådan rätt ej må meddelas in-teckning till säkerhet för rättighet till elektrisk kraft.

Vad här ovan sagts angående lagfart skall, då fråga är om tomträtt eller vattenfallsrätt, avse inskrivning av sådan rätt eller av fång till sådan rätt.

Allmänna bestämmelser.**37 §.**

Ej må i avtal om rätt till elektrisk kraft stadgas förbehåll, att bestämmelserna i 15 § första stycket eller 24—35 §§ icke skola vara å avtalet tillämpliga. Har sådant förbehåll skett, vare det utan verkan.

38 §.

Av kommerskollegium meddelat beslut, innefattande bifall till ansökan om registrering eller om registrerings upphävande, må ej överklagas. Mot annat beslut, som av kollegium meddelats, må talan hos Konungen i vederbörande statsdepartement föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

39 §.

Överexekutors beslut i mål, varom i denna lag förmäles, gånge i verkställighet ändå att beslutet överklagas.

Vad i utsökningslagen är stadgat om klagan över överexekutors beslut, som i 214 § utsökningslagen avses, gälle i tillämpliga delar beträffande överexekutors beslut enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921, dock att bestämmelserna i 15—19 §§ skola äga tillämpning jämväl i fråga om sådant avtal om upplåtande av rätt till elektrisk kraft, som tillkommit före lagens ikraftträdande.

Den i 5 § stadgade tiden av sex månader skall, där upplåtelsen av rätt till elektrisk kraft skett före den dag, då lagen trätt i kraft, från den dag räknas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921. Bestämmelserna i 15—19 §§ skola äga tillämpning jämväl i fråga om sådant avtal om upplåtande av rätt till elektrisk kraft, som tillkommit före lagens ikraftträdande, dock att den i 19 § andra stycket omförmälda tid av sex månader skall, där nye ägaren fått lagfart före den dag, då lagen trätt i kraft, från den dag räknas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2:o)

Lag

om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 24 maj 1895 angående vad till fast egendom är att hänföra.

Härigenom förordnas, att till 2 § i lagen den 24 maj 1895 angående vad till fast egendom är att hänföra skall fogas ett nytt stycke, så lydande:

Angående vad i visst fall skall anses höra till fast egendom, därå finnes elektrisk station, är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921.

3:o)

Lag

om ändrad lydelse av 79, 85, 87, 100, 107, 111, 133 och 168 §§ utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 79, 85, 87, 100, 107, 111, 133 och 168 §§ utsökningslagen, vissa paragrafer i nedan angivna delar, skola erhålla följande ändrade lydelse:

79 §.

Utmätas fast egendom, skall utmätningssmannen upprätta beskrivning däröver; och gälle om egendomens värdering vad förut om värdering av lös egendom är sagt. Utmätningssmannen avfordre ock gäldenären de handlingar, vilka visa hans äganderätt eller tjäna till upplysning om servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft eller till avkomst eller annan förmån, som skall av egendomen utgå, ävensom uppgift å dem, vilka hava fordran eller rättighet, som bör vid auktionen iakttagas. Utmätas flera egendomar på en gång; varde de var för sig beskrivna och värderade.

Finnes å egendomen elektrisk station, som tillhör gäldenären, anskaffe utmätningssmannen jämväl bevis från kommerskollegium, huruvida elektrisk ledning eller understation registrerats å stationen eller stationen registrerats å annan station.

Vad nu är sagt gälle ock, där överexekutor enligt 28 § förordnat om försäljning av fast egendom eller sådan egendom skall säljas på begäran av borgenärer jämlikt 51 § konkurslagen. Finnes å egendom, om vars försäljning över-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

exekutor på sätt nyss nämnts förordnat, elektrisk understation, som hör till egendomen, åligge utmätningssmannen att därom ofördröjligen göra anmälan hos överexekutor.

Är fast egendom — — — stadgas.

85 §.

Då fast egendom — — — tillkänna.

Då fast egendom — — — skett.

Utmättes fartyg — — — erfordras.

Myndighet, som — — — sagt

Sker utmätning av elektrisk understation eller ledning, vare utmätningssmannen skyldig att genast till kommerskollegium insända bevis om utmätningen. Har myndighet enligt 28 § meddelat förordnande om försäljning av fast egendom, till vilken hör elektrisk understation, eller har enligt 51 § konkurslagen hos myndigheten äskats, att sådan egendom må utmätningssvis säljas, åligger myndigheten att, så snart ske kan, därom insända bevis till kommerskollegium.

87 §.

Är fast egendom utmätt, och har någon fordran, varför egendomen på grund av in-teckning eller enligt 11 kap. 2 § jordabalken häftar, eller ock nyttjanderätt till egendomen eller rätt till servitut, till elektrisk kraft eller till avkomst eller annan förmån, äge sådan rättsägare, där hans rätt kan vara beroende av försäljningen, mot det att han till utmätningssmannen erlägger fordringsbeloppet jämte kostnad, varför utmätningssökanden ansvarar, göra gällande den rätt, som tillkom denne; dock att, där utmätning skett för allenast del av fordran, varför egendomen på grund av in-teckning eller enligt 11 kap. 2 § jordabalken häftar, utmätningssökanden för sin återstående fordran äger företräde.

100 §.

Den, som skall auktionen förrätta, anskaffe gravationsbevis rörande egendomen ävensom de för bestyrkande av gäldenärens äganderätt till egendomen eller för upplysning om in-tecknad rättighets beskaffenhet erforderliga och ej redan emottagna handlingar, vilka kunna hos rätten eller, i fall som i 79 § andra stycket sägs, hos kommerskollegium erhållas.

107 §.

Sedan förhandlingen — — — utmätning skett:

1:o fordran, varför — — — anmäld;

2:o fordran, varför — — — framställt; och

3:o nyttjanderätt, rätt till elektrisk kraft eller till avkomst eller annan förmån samt rätt till servitut, som icke är av beskaffenhet att skola oansett egendomens försäljning äga bestånd, såframt rättighet, som nu sagts, är in-tecknad eller grun-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

dar sig å skriftlig handling, vilken blivit av rättsägaren till auktionsförrättaren ingiven eller eljest är för honom tillgänglig.

I borgenärsförteckningen — — — utmätning skett.

Är egendomen — — — framställt.

111 §.

Nyttjanderätt så ock rätt till elektrisk kraft, till servitut eller till avkomst eller annan förmån av egendomen upptagas i borgenärsförteckningen utan att något värde för dem utsättes.

133 §.

Köparen äger — — — uppsäges.

Sedan köparen — — — mot köparen.

Vid köpares tillträde av egendom, varifrån upplåtits rätt till elektrisk kraft, skall vad enligt andra stycket gäller för det fall, att fråga är om hyresavtal, äga motsvarande tillämpning beträffande förhållandet mellan köparen och innehavare av rätt som nu sagts.

Angående verkan därav att i arrende- eller hyresavtal eller avtal om rätt till elektrisk kraft, som skall gälla mot köparen, skett ändring eller tillägg, varom icke vid försäljningen gjorts förbehåll, samt om rätt för legotagare eller innehavare av rättighet till elektrisk kraft att, där köparen skulle brista i avtalets fullgörande, hålla sig till förre ägaren, skall vad i fråga om frivillig överlåtelse av fastighet är stadgat äga motsvarande tillämpning.

168 §.

Sedan laga kraft åkommit auktion å fast egendom, samt köpeskillingen erlagts och sammanträde enligt 142 § hållits för köpeskillingens fördelning, åligge det auktionsförrättaren att därom genast göra anmälan å landet hos domaren och i stad hos rätten samt därvid tillika insända det vid sammanträdet förda protokoll jämte borgenärsförteckningen; har försäljningen skett utan förbehåll om beståndet av in-tecknad nyttjanderätt eller rätt till servitut, till elektrisk kraft eller till avkomst eller annan förmån av egendomen, skall tillika uppgift därom lämnas.

Har vid fördelning — — — fördelningslängden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921. Mål, som före nämnda dag äro anhängiga, skola behandlas enligt äldre lag.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4:o)

Lag

om ändrad lydelse av 56—58 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående
inteckning i fast egendom.

Härigenom förordnas, att 56—58 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom skola erhålla följande ändrade lydelse:

56 §.

1 mom. Överlåtes äganderätt till en och upplåtes servitutsrätt till annan, vare servitutet gällande, om inteckning därför sökes förr än lagfart å fånget; sökas lagfart och inteckning samma dag, gälle om företrädet vad i lagen om servitut stadgas; skolande vad i 48 och 49 §§ är stadgat angående nyttjanderätt jämväl tillämpas å servitut.

2 mom. Är servitutsrätt upplåten till flere, eller upplåtes servitutsrätt till en och nyttjanderätt till annan, och kunna ej rättigheterna jämte varandra fullt bestå; äge den rätt företräde, därför inteckning först söktes; äro inteckningarna sökta samma dag, äge den rätt, som först upplåts, företräde.

Vad i 51, 52 och 53 §§ stadgas om nyttjanderätt gälle ock i fråga om servitut.

57 §.

Vad här ovan om servitut är sagt avser icke servitut, som uppkommer vid laga skifte eller ägostyckning eller vid avstyckning av område, som ej ingår i tomtindelning.

58 §.

1 mom. Har någon i skriftlig handling fått åt sig upplåten rätt till elektrisk kraft, och har ägaren av den fastighet, varifrån rättigheten upplåtits, skriftligen medgivit, att inteckning får ske, må, till säkerhet för rättens bestånd efter ty. nedan sägs, inteckning meddelas, såsom om nyttjanderätt är stadgat.

Är medgivandet ej av vittnen styrkt, vare lag som i 40 § andra stycket sägs.

Vad i 43, 44 och 45 §§ är stadgat angående inteckning för nyttjanderätt äge motsvarande tillämpning i fråga om inteckning för rätt till elektrisk kraft.

2 mom. Har någon vid överlåtelse av fast egendom förbehållit sig eller annan rätt till elektrisk kraft från egendomen, eller skall, utan att sådant förbehåll skett, avtal om rätt till elektrisk kraft, efter ty särskilt är stadgat, gälla mot nye ägaren, eller är fast egendom utmättningsvis såld med förbehåll om beståndet av dylik rätt, som ej är inteknad; då skall, där de i 1 mom. första stycket angivna förutsättningar för intecknings meddelande äro för handen, rättens innehavare i förhållande till nye ägarens borgenärer njuta den rätt, som enligt lag tillkommer ogulden köpeskillning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3 mom. Är rätt till elektrisk kraft från fast egendom upplåten till flere, eller upplåtes sådan rätt till en och nyttjanderätt eller servitutsrätt till annan; då skall vid försäljning av egendomen i den ordning, utsökningslagen bestämmer, den rätt äga företräde, därför inteckning först söktes; äro inteckningarna sökta samma dag, äge den rätt som först upplåts företräde, dock att, om rättigheterna äro upplåtna samma dag, de äga lika rätt.

Vad i 51 och 52 §§ stadgas om nyttjanderätt gälle ock beträffande rätt till elektrisk kraft.

4 mom. Den i 53 § första stycket med avseende å nyttjanderätt meddelade bestämmelsen skall ock tillämpas i fråga om rätt till elektrisk kraft.

Har den, som från fast egendom upplåtit rätt till elektrisk kraft, överlåtit egendomen till annan, och låter rättighetens innehavare beviljad inteckning utan upplåtarens samtycke dödas, förfalla eller nedsättas, eller har han i fall, som 2 mom. avser, försummat att för rättigheten söka inteckning inom den tid, som i 11 kap. 2 § jordabalken är stadgad; have då förverkat den rätt till skadestånd av upplåtaren, som eljest skolat honom tillkomma.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921.

5:o)

Lag

om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Härigenom förordnas, att 1 och 3 §§ i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Har, för någon ords förseende med belysning eller drivkraft eller för dylikt ändamål eller för beredande av drivkraft åt sådan industriell anläggning, som finnes vara av större betydelse för det allmänna, Konungen prövat nödigt, att fastighet, som tillhör annan än kronan, användes till station för alstrande av elektrisk kraft annorledes än medelst vattenkraft, till framdragande av elektrisk starkströmsledning eller eljest till elektrisk starkströmsanläggning, skall vad för ändamålet erfordras emot ersättning avstå eller upplåtas.

Menighet vare dock ej pliktig att inom område, för vilket byggnadsstadgan för rikets städer äger tillämpning, eller inom fastställt hamnområde avstå eller upplåta gata, borg, allmän plats eller vattendrag.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Ej heller vare, där ledningen skall inom område, för vilket nämnda stadga icke är tillämplig, framdragas på mindre avstånd än etthundrafemtio meter från boningshus eller annan vid gård uppförd byggnad eller tomtplats eller trädgård, som tillhör fastighetens ägare, denne skyldig något avstå eller upplåta, utan så är, att Konungen finner annan sträckning för ledningen icke kunna utan synnerlig olägenhet användas.

Skall enligt vad i denna paragraf är sagt fastighet avstås eller upplåtas, äge, där ej här nedan annorlunda föreskrives, vad i lagen om expropriation i allmänhet stadgas samt den särskilda bestämmelsen i 91 § första stycket ävensom i fråga om elektriska starkströmsledningar jämväl övriga i sagda lag meddelade särskilda bestämmelser om expropriation för elektriska svagströmsledningar motsvarande tillämpning; dock att förhöjning i ersättningen skall ske med hälften av det belopp, som jämlikt de i samma lag stadgade grunder skall utgå. Skall fastigheten användas för kronans räkning eller är sådant fall för handen, att expropriation för starkströmsanläggning kan äga rum jämlikt nyssnämnda lag, skall vad nu sagts om förhöjning i ersättningen icke tillämpas.

3 §.

Ansökan om rätt att för elektrisk starkströmsanläggning påfordra avstående eller upplåtande av fastighet eller om tillstånd att utföra elektrisk anläggning, som i 2 § avses, skall vara åtföljd av fullständig beskrivning över det tillämnade företaget med kostnadsförslag, avfattning på karta av föreslagen ledningssträckning och av den jord, som för anläggningen erfordras, bestyrkta förteckningar på dels ägare och innehavare av de fastigheter, över vilka ledningen skall framdragas eller i vilkas mark den skall nedläggas eller som eljest äro för anläggningen behövliga, dels ock, såvitt ledningen skall framgå ovan jordytan, ägare och innehavare av de fastigheter, som, utan att ledningen skall över dem framdragas, äro belägna på mindre avstånd än tjugu meter från densamma, uppgift på de överenskommelser, som blivit träffade, eller de hinder, vilka däremot mött, med flera handlingar, som sökanden vill åberopa; dock att där fråga är om ledning, som skall framdragas inom område, för vilket byggnadsstadgan för rikets städer äger tillämpning, förteckning, som nyss sagts, erfordras allenast såvitt angår fastigheter, över vilka ledningen skall framgå eller i vilkas mark den skall nedläggas.

Finnes ej ansökan genast böra avslås, lämnas åt de kommuner eller municipalsamhällen, inom vilkas områden ledning skall framdragas eller anläggning eljest utföras, så ock åt de ägare och innehavare av fastigheter, som, enligt vad ovan nämnts, skola uppgivas, tillfälle att yttra sig över ansökningen, och infordras i övrigt de ytterligare upplysningar, som för ärendets bedömande må erfordras.

Vad i denna paragraf är stadgat om skyldighet att förete karta över jord, som för elektrisk anläggning erfordras, samt vissa förteckningar och uppgifter, så ock därom att tillfälle att yttra sig över gjord ansökan skall lämnas vissa menigheter samt ägare och innehavare av fastigheter, gälle ej beträffande ansökan om tillstånd att utföra anläggning inom inhägnat järnvägsområde.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921, dock att i fråga om expropriationsmål, vari stämning utfärdats före lagens ikraftträdande, lagen ej skall vinna tillämpning.

6:o) **Lag**
om ändrad lydelse av 9 kap. 38 §
vattenlagen.

Härigenom förordnas, att till 9 kap. 38 § vattenlagen skall fogas ett nytt stycke, så lydande:

I fall, då förordnande om tvångsförvaltning kan erhållas enligt stadgandena i lagen med *vissa bestämmelser i syfte att trygga rätt till elektrisk kraft*, skola nämnda stadganden lända till efterrättelse i stället för vad i första stycket av denna § är föreskrivet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921.

6:o) **Lag**
om ändrad lydelse av 9 kap. 38 §
vattenlagen.

Härigenom förordnas, att till 9 kap. 38 § vattenlagen skall fogas ett nytt stycke, så lydande:

I fall, då förordnande om tvångsförvaltning kan erhållas enligt stadgandena i lagen med *vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft m. m.*, skola nämnda stadganden lända till efterrättelse i stället för vad i första stycket av denna § är föreskrivet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921.

7:o) **Lag**
om ändrad lydelse av 2 § 14:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts
regeringsrätt.

Härigenom förordnas, att 2 § 14:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall erhålla följande ändrade lydelse:

14:o) mål om inmutning eller utmålsläggning;
mål om meddelande av patent, om registrering av varumärken eller av
mönster och modeller;
mål om anteckning i aktiebolags-, försäkrings-, förenings-, handels- eller
annat dylikt register, om anmälan om idkande av näringsyrke;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

mål om registrering av fartyg, om förändring av fartygs namn, om skeppsmätning;

mål om anteckning i automobilregister, om meddelande eller återkallande av tillstånd att föra automobil;

mål om registrering av elektrisk starkströmsledning eller understation eller om upphävande av sådan registrering;

mål om vägrat tillstånd till utövande av hotell- eller pensionatrörelse eller skiljande från fortsatt utövande av sådan med vederbörligt tillstånd idkad rörelse, om förbud mot vidare utövande av hotell- eller pensionatrörelse, som efter anmälan må bedrivas, om skydd mot eldfara i hotell och pensionat;

mål om beslut av tillsynsmyndigheten över sjukkasseväsendet i andra fall än förut i denna § angivits.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1921.

B) att herrar Ivar Petterssons och Kjelléns motion måtte anses besvarad genom utskottets här ovan under A) gjorda hemställan;

C) att riksdagen, i anledning av herr Elissons motion, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i vad mån jordägare må befinnas skyldig att vid arrendetidens slut till arrendatorn utgiva ersättning för av honom å den arrenderade fastigheten nedlagda kostnader för utförande av elektriska anläggningar, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 17 maj 1920.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.
